

1338.

Na osnovu čl. 9 i 34 Zakona o koncesijama („Službeni list CG”, br. 8/09 i 73/19), je 11. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljene saglasnosti većine članova Vlade donijela

ODLUKU
O DODJELI KONCESIJE ZA DETALJNA GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I
EKSPLOATACIJU POJAVE MINERALNE SIROVINE TEHNIČKO-
GRAĐEVINSKOG KAMENA „KURILO“, OPŠTINA BIJELO POLJE

1. DOO „Konstruktor Group“ Bijelo Polje daje se koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju pojave mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena „Kurilo“, opština Bijelo Polje.

2. Koncesija iz tačke 1 ove odluke daje se na period od 30 godina.

3. Procentni iznos za obračun koncesione naknade iznosi 7% od tržišne vrijednosti bilansnih ili eksploatacionih rezervi, odnosno ukupnog tržišnog proizvoda. Obračun promjenjivog dijela Koncesione naknade vrši godišnje organ državne uprave nadležan za poslove rudarstva u skladu sa zakonom i parametrima koji su na snazi na dan obračuna.

4. Prava i obaveze između Vlade Crne Gore, kao koncedenta, i DOO „Konstruktor Group“ Bijelo Polje, kao koncesionara, utvrdiće se Ugovorom o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju pojave mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena „Kurilo“, opština Bijelo Polje (u daljem tekstu: Ugovor).

5. Ugovor će se zaključiti u roku od 15 dana, od dana stupanja na snagu ove odluke.

6. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj:07- 4173

Podgorica, 11. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1339.

Na osnovu čl. 9 i 34 Zakona o koncesijama („Službeni list CG”, br. 8/09 i 73/19), je 11. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljene saglasnosti većine članova Vlade donijela

ODLUKU
O DODJELI KONCESIJE ZA DETALJNA GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I
EKSPLOATACIJU MINERALNE SIROVINE TEHNIČKO-GRAĐEVINSKOG
KAMENA LEŽIŠTA „GORAN”, OPŠTINA BAR

1. DOO “Euromix beton”- Bar daje se koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena ležišta „Goran“, opština Bar.

2. Koncesija iz tačke 1 ove odluke daje se na period od 30 godina.

3. Procentni iznos za obračun koncesione naknade iznosi 10% od tržišne vrijednosti bilansnih ili eksploatacionih rezervi, odnosno ukupnog tržišnog proizvoda. Obračun promjenjivog dijela Koncesione naknade vrši godišnje organ državne uprave nadležan za poslove rudarstva u skladu sa zakonom i parametrima koji su na snazi na dan obračuna.

4. Prava i obaveze između Vlade Crne Gore, kao koncedenta, i DOO “Euromix beton”- Bar, kao koncesionara, utvrdiće se Ugovorom o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena ležišta „Goran“, opština Bar (u daljem tekstu: Ugovor).

5. Ugovor će se zaključiti u roku od 15 dana, od dana stupanja na snagu ove odluke.

6. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj:07-4174

Podgorica, 11. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1340.

Na osnovu čl. 9 i 34 Zakona o koncesijama („Službeni list CG”, br. 8/09 i 73/19), Vlada Crne Gore je 1. oktobra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade donijela

ODLUKU
O DODJELI KONCESIJE ZA DETALJNA GEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I
EKSPLOATACIJU MINERALNE SIROVINE TEHNIČKO-GRAĐEVINSKOG
KAMENA „HAJ – NEHAJ“, OPŠTINA BAR

1. DOO „BEMAX“ - Podgorica daje se koncesija za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena „Haj – Nehaj“, opština Bar.

2. Koncesija iz tačke 1 ove odluke daje se na period od 30 godina.

3. Procentni iznos za obračun koncesione naknade iznosi 7% od tržišne vrijednosti bilansnih ili eksploatacionih rezervi, odnosno ukupnog tržišnog proizvoda. Obračun promjenjivog dijela Koncesione naknade vrši godišnje organ državne uprave nadležan za poslove rudarstva u skladu sa zakonom i parametrima koji su na snazi na dan obračuna.

4. Prava i obaveze između Vlade Crne Gore, kao koncedenta, i DOO „BEMAX“ - Podgorica, kao koncesionara, utvrdiće se Ugovorom o koncesiji za detaljna geološka istraživanja i eksploataciju mineralne sirovine tehničko-građevinskog kamena „Haj – Nehaj“, opština Bar (u daljem tekstu: Ugovor).

5. Ugovor će se zaključiti u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ove odluke.

6. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 07-4331

Podgorica, 24. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1341.

Na osnovu čl. 268 i 270 Zakona o privrednim društvima ("Službeni list CG", broj 65/20) i člana 13 stav 3 Zakona o putevima ("Službeni list CG", broj 82/20), Vlada Crne Gore je, 8. oktobra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, donijela

**ODLUKU
O IZMJENAMA I DOPUNI ODLUKE O OSNIVANJU DRUŠTVA SA
OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU "MONTE PUT" PODGORICA**

Član 1

U Odluci o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću "Monte put" Podgorica ("Službeni list RCG", broj 76/05 i "Službeni list CG", br. 68/09 i 33/14), član 3 mijenja se i glasi:

"Društvo se osniva za obavljanje poslova od javnog interesa, i to: upravljanje autoputevima, brzim saobraćajnicama, djelovima državnog puta, putnim građevinskim objektima i pratećim sadržajima, upravljanje tunelom "Sozina", prilaznim saobraćajnicama i pratećim sadržajima."

Član 2

Član 6 mijenja se i glasi:

"Djelatnost Društva je:

- upravljanje autoputevima, brzim saobraćajnicama, djelovima državnog puta, putnim građevinskim objektima i pratećim sadržajima, i to: priprema srednjoročnog i godišnjeg programa izgradnje, rekonstrukcija, održavanje i zaštita autoputeva, brzih saobraćajnica i djelova državnog puta i putnih građevinskih objekata; priprema poziva na nadmetanje i zaključivanje ugovora za: izradu tehničke dokumentacije, reviziju tehničke dokumentacije, izvođenje radova na građenju novih puteva i rekonstrukciji postojećih i stručni nadzor nad izvođenjem radova; planiranja redovnog održavanja, stručna kontrola nad redovnim održavanjem autoputeva, brzih saobraćajnica i djelova državnog puta i putnih građevinskih objekata; objavljivanje poziva za nadmetanje i zaključivanje ugovora za redovno i investiciono održavanje; vođenje evidencije; praćenje utroška finansijskih sredstava; pokretanje postupka za rješavanje imovinsko pravnih odnosa za izgradnju i rekonstrukciju autoputeva, brzih saobraćajnica i djelova državnog puta i putnih građevinskih objekata; organizovanje naplate i kontrola naplate naknade za upotrebu autoputeva, brzih saobraćajnica i djelova državnog puta i putnih građevinskih objekata (putarina ili korisnička naknada); praćenje stanja putne mreže; zaštita puta; upravljanje saobraćajem i organizovanje i obavljanje brojanja vozila, drugi poslovi od značaja za nesmetano odvijanje saobraćaja na ovim putevima, kao i ostale poslove koji se odnose na razvoj i izgradnju autoputeva i drugih putnih objekata u Crnoj Gori;

- organizovanje održavanja tunela "Sozina" i prilaznih saobraćajnica (građevinsko i elektromašinsko održavanje), upravljanje i monitoring saobraćaja, naplata putarine, organizovanje i održavanje pratećih sadržaja;

- stručni građevinski nadzor, projektantski nadzor, izrada projektne dokumentacije, priprema tenderske dokumentacije i drugi poslovi tehničke pripreme, inženjering, konsalting i menadžment;

- upravljanje projektom izgradnje autoputa Bar-Boljare."

Član 3

U članu 17 poslije stava 5 dodaje se novi stav koji glasi:

"Poslovna jedinica za upravljanje projektom izgradnje autoputa Bar – Boljare, koja je osnovana Odlukom o osnivanju poslovne jedinice za upravljanje projektom izgradnje

autoputa Bar - Boljare (“Službeni list CG”, broj 35/14), nakon završetka projekta izgradnje prioritetne dionice autoputa Smokovac-Mateševo i perioda za otklanjanje nedostataka, nastavlja sa radom kao Sektor za razvoj, projektovanje i izgradnju u okviru Monteputa.”

Član 4

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-4483

Podgorica, 8. oktobra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1342.

Na osnovu člana 27 Zakona o vanjskim poslovima ("Službeni list CG", broj 70/17), Vlada Crne Gore je 24. septembra 2020. godine, bez održavanja sjednice, na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, donijela

**ODLUKU
O OTVARANJU KONZULATA CRNE GORE U
VAJBLINGENU - SAVEZNA REPUBLIKA NJEMAČKA**

1. Otvara se Konzulat Crne Gore u Vajblingenu, sa počasnim konzulom na čelu i nadležnošću za pokrajinu Baden - Virtemberg.
2. Ministarstvo vanjskih poslova preduzeće potrebne mjere za sprovođenje ove odluke.
3. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 07-4293

Podgorica, 24. septembra 2020. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

1343.

Na osnovu člana 135 stav 2 Zakona o Vojsci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 51/17 i 34/19), Ministarstvo odbrane, uz saglasnost Ministarstva finansija, donijelo je

PRAVILNIK O NOVČANIM PRIMANJIMA KADETA

Član 1

Kadet ostvaruje pravo na novčana primanja pod uslovima, na način i u visini koji su propisani ovim pravilnikom.

Član 2

Izrazi koji se u ovom pravilniku koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Član 3

Novčana primanja pripadaju kadetu za vrijeme u kojem ima status kadeta i pod uslovom da, bez saglasnosti Ministarstva odbrane, u toku obrazovanja ne mijenja vrstu ili smjer na vojnoj akademiji na kojoj se obrazuje.

Član 4

Visina iznosa novčanih primanja kadeta utvrđuje se na osnovu visine obračunske vrijednosti koeficijenta za zaposlene u javnom sektoru (u daljem tekstu: obračunska vrijednost koeficijenta) koja važi na dan kad se vrši isplata.

Kadetu pripadaju novčana primanja za:

- pripremnu i prvu godinu vojne akademije 170% obračunske vrijednosti koeficijenta,
- drugu godinu vojne akademije 180% obračunske vrijednosti koeficijenta,
- treću godinu vojne akademije 200% obračunske vrijednosti koeficijenta,
- četvrtu godinu vojne akademije 210% obračunske vrijednosti koeficijenta,
- petu godinu vojne akademije 225% obračunske vrijednosti koeficijenta, i
- šestu godinu vojne akademije 235% obračunske vrijednosti koeficijenta.

Izuzetno, u zavisnosti od načina smještaja i države u kojoj se kadet obrazuje, visina novčanih primanja iz stava 2 ovog člana može se uvećati do 100%, o čemu odlučuje ministar odbrane.

Novčana primanja iz stava 2 ovog člana isplaćuju se mjesečno unaprijed, za svaki mjesec, počev od mjeseca studijske godine u kojem je kadet stekao taj status, zaključno sa mjesecom u kojem mu status kadeta prestaje.

Član 5

Kadetu koji se obrazuje na vojnoj akademiji vazduhoplovstva za pilota ili vojnoj akademiji mornarice za oficira mornarice, pripada letački dodatak, odnosno dodatak za ukrcanje.

Letački dodatak iz stava 1 ovog člana određuje se u visini od 30% iznosa osnovne zarade profesionalnog vojnog lica prema dužnosti pilota najniže kategorije osposobljenosti za najnižu kategoriju vazduhoplova, u skladu sa propisom o zaradama lica u službi u Vojsci.

Letački dodatak iz stava 2 ovog člana obračunava se mjesečno, za vrijeme u koje kadet ispunjava program letačke obuke.

Dodatak na ukrcanje iz stava 1 ovog člana iznosi 2% od primanja iz člana 4 stav 2 ovog pravilnika, za svakih 24 časa koje kadet provede na obuci na brodu ili drugom plovnom sredstvu, prema programu vojne akademije na kojoj se obrazuje.

Pravo na dodatak iz st. 2 i 4 ovog člana, kadet ostvaruje na osnovu izvještaja vojne akademije o ostvarenim časovima letačke obuke, odnosno danima obuke na brodu ili drugom plovnom sredstvu.

Član 6

Kadet ima pravo na naknadu troškova prevoza od mjesta u kojem se obrazuje do mjesta prebivališta u Crnoj Gori i obratno, radi korišćenja semestralnog raspusta.

Ako kadet koristi drugo odsustvo u Crnoj Gori, troškovi prevoza iz stava 1 ovog člana mogu mu se nadoknaditi, o čemu odlučuje ministar odbrane.

Troškovi iz st. 1 i 2 ovog člana obračunavaju se u visini cijene vozne karte sredstvom javnog saobraćaja (avion, voz, autobus ili brod), za ekonomsku klasu.

Kadetu, na osnovu zahtjeva, mogu se nadoknaditi i drugi troškovi u vezi sa obrazovanjem (vojna oprema, nastavna sredstva i sl.), o čemu odlučuje ministar odbrane.

Uz zahtjev iz stava 4 ovog člana kadet je dužan da dostavi dokaze o drugim troškovima u vezi sa obrazovanjem.

Na postupak ostvarivanja primanja iz st. 1 i 2 ovog člana shodno se primjenjuje propis o naknadama troškova licima u službi u Vojsci.

Član 7

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o novčanim i drugim primanjima kadeta („Službeni list CG“, broj 35/11).

Član 8

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 13-040/20-95/6

Podgorica, 5. oktobra 2020. godine

Ministar,
mr **Predrag Bošković**, s.r.

1344.

Odluka Ustavnog suda Crne Gore kojom:

I USVAJA SE ustavna žalba

II - Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i prava svojine (imovine) iz odredaba člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka – sudskog poravnanja zaključenog pred Osnovnim sudom u Podgorici, Rs.br. 1/06, od 16.februara 2006.godine i presude Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13.maja 2010.godine u relevantnom dijelu koji se odnosi na podnosioc.

III - Nalaže se Vladi Crne Gore - Ministarstvu finansija da podnosiocima ustavne žalbe – stečajnim povjeriocima privrednog društva "Radoje Dakić" AD u stečaju, u Podgorici, Cetinjski put bb, isplati naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura) na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava iz odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i troškova u vezi provedenih postupaka, u roku od 6 (šest) mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom listu Crne Gore".

IV - Nalaže se Privrednom sudu u Podgorici da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku u skladu sa Zakonom o stečaju, podnosiocima ustavne žalbe – stečajnim povjericima, obezbijedi najveći mogući stepen namirenja sredstava onoga što im je dosuđeno navedenom sudskim odlukama Osnovnog suda u Podgorici i Višeg suda u Podgorici iz stava II izreke ove odluke, da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju, u Podgorici, koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosilaca ustavne žalbe – stečajnih povjericilaca i da nakon završenog stečajnog postupka dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj sa podacima o novčanim iznosima koji su u stečajnom postupku pripali podnosiocima ustavne žalbe – stečajnim povjericima, o datumu i načinu njihove isplate.

V – Ustavni sud će ovaj ustavno-sudski postupak nastaviti nakon završenog stečajnog postupka, ukoliko nadležni organi iz tačke IV izreke ove odluke ne izvrše svoje obaveze.

VI - Ova odluka objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Ustavni sud Crne Gore u Trećem vijeću za meritorno odlučivanje o ustavnim žalbama u sastavu: sudija – Dragoljub Drašković, predsjednik vijeća i sudije Desanka Lopičić i Mevlida Muratović, članovi vijeća, na osnovu odredaba člana 149. stav 1. tačka 3. Ustava Crne Gore i člana 48. tačka 3. i člana 76. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore (»Službeni list Crne Gore«, br. 11/15.), na sjednici Vijeća od 30. septembra 2020. godine, donio je

ODLUKU

I USVAJA SE ustavna žalba

II - Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i prava svojine (imovine) iz odredaba člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka – sudskog poravnanja zaključenog pred Osnovnim sudom u Podgorici, Rs.br. 1/06, od 16.februara 2006.godine i presude Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13.maja 2010. godine u relevantnom dijelu koji se odnosi na podnosioc.

III - Nalaže se Vladi Crne Gore - Ministarstvu finansija da podnosiocima ustavne žalbe – stečajnim povjericima privrednog društva "Radoje Dakić" AD u stečaju, u Podgorici, Cetinjski put bb, isplati naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura)

na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava iz odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i troškova u vezi provedenih postupaka, u roku od 6 (šest) mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom listu Crne Gore".

IV - Nalaže se Privrednom sudu u Podgorici da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku u skladu sa Zakonom o stečaju, podnosiocima ustavne žalbe – stečajnim povjeriocima, obezbijedi najveći mogući stepen namirenja sredstava onoga što im je dosuđeno navedenom sudskim odlukama Osnovnog suda u Podgorici i Višeg suda u Podgorici iz stava II izreke ove odluke, da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju, u Podgorici, koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosilaca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca i da nakon završenog stečajnog postupka dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj sa podacima o novčanim iznosima koji su u stečajnom postupku pripali podnosiocima ustavne žalbe – stečajnim povjeriocima, o datumu i načinu njihove isplate.

V – Ustavni sud će ovaj ustavno-sudski postupak nastaviti nakon završenog stečajnog postupka, ukoliko nadležni organi iz tačke IV izreke ove odluke ne izvrše svoje obaveze.

VI - Ova odluka objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

O b r a z l o ž e n j e

1. Blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu podnijelo je ukupno 172 podnosilaca – fizičkih lica, koje u ovom ustavno-sudskom postupku zastupa advokat Veselin Raspopović, iz Danilovgrada. Imena i lični podaci podnosilaca ustavne žalbe navedeni su u prilogu i čine sastavni dio ove odluke. Ustavna žalba podnesena je zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka – sudskog poravnanja zaključenog pred Osnovnim sudom u Podgorici, Rs.br. 1/06, od 16.februara 2006.godine i presude Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13.maja 2010.godine. Na osnovu navedenih sudskih odluka, kao izvršnih isprava, Osnovni sud u Podgorici, donio je rješenja o izvršenju I.br.1284/06, od 17.aprila 2006.godine i I.br.3540/11, od 13.juna 2011.godine.

1.1. Budući da do dana podnošenja ustavne žalbe navedene odluke nijesu izvršene, podnosioci smatraju da je došlo do povrede prava iz odredaba čl. 32. i čl.58. Ustava Crne Gore, člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

2. Ustavni sud, saglasno odredbi člana 149. stav 1. tačka 3. Ustava Crne Gore, odlučuje o ustavnoj žalbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajemčenih Ustavom nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava. Prema odredbi člana 68. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore,ustavna žalba može se podnijeti protiv pojedinačnog akta, radnje ili nepostupanja državnog organa (...), ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja. U stavu 2 istog člana, propisano je da se ustavna žalba može podnijeti nakon iscrpljivanja djelotvornih pravnih sredstava, koja podrazumijevaju da je podnosilac ustavne žalbe u postupku iskoristio sva pravna sredstva na koja je imao pravo u skladu sa zakonom, uključujući i djelotvorna i vanredna pravna sredstva i druga posebna pravna sredstva koja mogu dovesti do izmjene pojedinačnog akta u korist podnosioca ustavne žalbe, odnosno do prestanka ili ispravljanja radnje, odnosno prekida nepostupanja državnog organa (...) ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja.

2.1. U toku postupka pružanja ustavnosudske zaštite, povodom ispitivanja osnovanosti žalbe, u granicama istaknutog zahtjeva, Ustavni sud utvrđuje da li je podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno njegovo Ustavom zajamčeno pravo ili sloboda.

I ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

3. U sprovedenom postupku, uvidom u cjelokupnu dostavljenu dokumentaciju, Ustavni sud je utvrdio sledeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu:

3.1. Privredno društvo "Radoje Dakić" iz Podgorice, Cetinjski put bb, (mat.br.02014092) je akcionarsko društvo čiju strukturu akcijskog kapitala sačinjava kapital koji se u obimu od 50.579% nalazi u vlasništvu sledećih subjekata i to: Država sa učešćem 11,9680%, Fond za razvoj Crne Gore sa učešćem od 0,0001%, Fond penzijsko-invalidskog osiguranja, sa učešćem od 14,9379%, Vlada Crne Gore, sa učešćem od 18.6943%, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, sa učešćem od 4,9793%.

3.2. Sudskim poravnanjem zaključenim pred Osnovnim sudom u Podgorici, Rs.br. 1/06, od 16. februara 2006. godine, obavezan je tuženi ("Fabrika transmisija" DOO Podgorica) da na ime razlike između isplaćenih garantovanih zarada i pripadajuće cijene rada za vremenski period od 1. januara 1997. godine do 1. juna 2003. godine, isplati pojedinačne iznose bliže navedene predmetnom poravnanju, u ukupnom iznosu od 3.489.433,00 eura, a sve prednje u roku od osam dana od dana potpisivanja ovog poravnanja.

3.3. Osnovni sud u Podgorici, donio je rješenje o izvršenju I.br.1284/06, od 17. aprila 2006. godine, kojim je određeno sprovođenje izvršenja protiv izvršnog dužnika radi naplate glavnog duga u ukupnom iznosu od 3.489.433,00 eura, troškova obezbjeđenja u iznosu od 7.012,50 eura i troškova ovog izvršenja koliko budu iznosili, i to na nepokretnostima izvršnog dužnika „Radoje Dakić“ AD Podgorica, bliže navedenim u predmetnom rješenju o izvršenju, putem upisa rješenja o izvršenju u katastar nepokretnosti, utvrđivanjem vrijednosti i prodajom nepokretnosti izvršnog dužnika radi namirenja izvršnih povjerilaca iz iznosa dobijenog prodajom;

-Istim rješenjem određeno je da će upis ovog rješenja u javnu knjigu izvršiti Uprava za nekretnine Republike Crne Gore-Područna jedinica Podgorica, čime izvršni povjerioci stiču pravo da se iz nepokretnosti namrije prije lica koja docnije steku založno pravo na nepokretnosti.

3.4. Presudom Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13.maja 2010.godine, preinačena je presuda Osnovnog suda u Podgorici, na način što je obavezan tuženi ("Radoje Dakić" AD Podgorica) da tužiocima (podnosiocima predmetne ustavne žalbe u relevantom dijelu) zbog docnje u isplati duga po osnovu pored ostalog, predmetnog poravnanja (čije neizvršenje je predmet ustavnosudskog postupka) zaključenog pred Osnovnim sudom u Podgorici, Rs.br. 1/06, od 16.februara 2006.godine, na iznos u visini od 3.489.433,00 eura, isplati zateznu kamatu počev od 24.februara 2006.godine do isplate. Istom presudom obavezan je tuženi da tužiocima na ime troškova spora plati iznos od 64.250,00 eura, u roku od 8 dana od dana prijema presude.

3.5. Osnovni sud u Podgorici, donio je rješenje o izvršenju I.br.3540/11, od 13.juna 2011.godine, kojim je određeno sprovođenje izvršenja protiv izvršnog dužnika radi naplate zatezne kamate na iznos glavnog duga od 3.489.433,00 eura, počev od 24. februara 2006.godine do konačne isplate, dodatnih parničnih troškova u iznosu od 64.250,00 eura i troškova ovog izvršenja koliko budu iznosili, i to na nepokretnosti izvršnog dužnika „Radoje Dakić“ AD Podgorica, bliže navedenoj u predmetnom rješenju o izvršenju.

-Istim rješenjem određeno je da će izvršenje ovog rješenja sprovesti pristupanjem izvršenju određenom rješenjem Osnovnog suda u Podgorici, I.br.1284/06, od 17.aprila 2006.godine, odnosno rješenjem I.br.875/06, od 13.juna 2008.godine i namirenjem izvršnih povjerilaca iz iznosa dobijenog prodajom ove nepokretnosti, kao i da će upis ovog rješenja u javnu knjigu izvršiti Uprava za nekretnine Republike Crne Gore-Područna jedinica Podgorica.

3.6. Zaključkom Osnovnog suda u Podgorici I.br.875/06, od 29. septembra 2008. godine, utvrđeno je da na dan procjene, tržišna vrijednost nekretnina koje su predmet izvršenja iznosi 52.923.342,76€.

4. Po predstavci br. 19580/06, od 4. maja 2006. godine, Borislava Mijanovića, Evropski sud za ljudska prava donio je 17. septembra 2013. godine presudu Mijanović protiv Crne Gore (konačna 17. decembra 2013. godine), koja je za sada prva i jedina presuda Evropskog suda vezana za potraživanja od tuženog/izvršnog dužnika "Radoje Dakić", ali koja nije istovrsna predmetima koje Ustavni sud razmatra u ovom ustavno-sudskom postupku. Predmet Mijanović odnosio se na potraživanje naknade radi ostvarivanja prava po osnovu intelektualne svojine, odnosno prava po osnovu inovacije, a ne na zahtjev za naknadu neisplaćenih zarada, na šta se odnosi presuda Osnovnog suda u Podgorici, koja je predmet ustavne žalbe. Međutim, sa aspekta zaštite ustavnih i kovnencijskih prava, problem je isti (neizvršenje pravosnažne i izvršne presude).

4.1. Evropski sud je u predmetu Mijanović utvrdio sljedeće činjenice: dana 24. septembra 2003. godine Osnovni sud u Podgorici presudio je u korist podnosioca predstavke i naložio tuženom/izvršnom dužniku "Radoje Dakić" AD Podgorica da plati 159.879,33€ i zakonsku kamatu, te 6.216,26€ za pravne troškove. Dana 6. jula 2004. godine, Viši sud u Podgorici potvrdio je ovu presudu, a dana 27. decembra 2005. godine Vrhovni sud odbacio je zahtjev za reviziju koji je predao izvršni dužnik. Dana 24. septembra 2004. godine na zahtjev podnosioca predstavke, Osnovni sud u Podgorici izdao je rješenje o izvršenju putem prenosa sredstava na račun u banci. Dana 4. maja 2009. godine, podnosilac predstavke predao je novi zahtjev za izvršenje, po odredbi člana 30. Zakona o izvršnom postupku, u kome je predložio da predmetna presuda bude izvršena prodajom nepokretne imovine dužnika. Dana 15 jula 2009. godine, doneseno je rješenje o izvršenju. U spisima nema dokaza da su domaći organi napravili bilo kakav pokušaj da izvrše ovo rješenje. Podnosilac predstavke žalio se na neizvršenje presude koja je donesena u njegovu korist i na povredu njegovih imovinskih prava koja je time počinjena.

4.2. Evropski sud je u tom slučaju utvrdio povredu prava iz odredaba člana 6. stav 1. i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konkvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koja se povreda odnosi na pozitivnu obavezu države da preduzme sve neophodne mjere kako bi se izvršila pravosnažana i izvršna sudska presuda, kao i na pravo podnosioca na nesmetano (mirno) uživanje njegove imovine (nakon smrti podnosioca, to se pravo prenijelo na njegovu naslednicu).

4.3. Evropski sud je u presudi ponovio "da je najprikladniji oblik zadovoljenja za povredu člana 6. obezbijediti da se podnosioci predstavke dovedu što je moguće više u položaj u kojem bi bili da nijesu zanemareni uslovi propisani članom 6. Konvencije. Sud nalazi da se taj princip odnosi i na ovaj predmet, s obzirom na to da je utvrđena povreda. Stoga Sud smatra da Vlada treba da plati podnositeljki predstavke, na ime materijalne štete, ono što su joj dosudili domaći sudovi, uključujući i zakonske kamate i pravne troškove koji su u toj presudi navedeni (v.mutatis matandis, Pejaković i drugi protiv Bosne i Hercegovine, br. 337/04, 36022/04 I 45219/04, stavovi 31-32, 18. decembar 2007. godine).

5. Zaključkom Osnovnog suda u Podgorici, I.br.875/06, od 20. marta 2015. godine, izvršeno je namirenje troškova izvršnog postupka u iznosu od 622.500,00 eura, dobijenog prodajom nepokretnosti izvršnog dužnika "Radoje Dakić" AD Podgorica iz lista nepokretnosti br. 4339 KO Podgorica I-kat. parcele br.1503/12, zgrade br.1, poslovne zgrade u privredi, površine 19151m², obračunatih zaključno sa danom 24. novembra 2014. godine.

6. Evropski sud je donio 24. januara 2017. godine ispravljenu odluku po predstavki br. 14561/08 Miličko Šćepović protiv Crne Gore i 2. druge predstavke, kojom je obuhvaćeno ukupno 7 podnosilaca predstavki, od toga 5 podnosilaca u predstavki br. 15577/10 od 9. marta 2010. godine, i to: Dragomir Bulatović (rođen 19. septembra 1946. godine), Veselin Rešetar

(rođen 25. februara 1944. godine), Dejan Šabeljić (rođen 30. maja 1962. godine), Miodrag Lekić (rođen 30. maja 1950. godine) i Rajko Bulatović (rođen 15. decembra 1958. godine).

6.1. U toj ispravljenoj odluci Evropski sud je utvrdio da je, u periodu između 18. marta i 14. juna 2016. godine, primio izjave o mirnom rješavanju koje su potpisale Vlada Crne Gore i podnosioci predstavki, a prema kojima podnosioci predstavki izražavaju svoju saglasnost da se odriču bilo kakvih daljih potraživanja prema Crnoj Gori u pogledu činjenica koje su dovele do tih predstavki protiv obaveze Vlade da svakom podnosiocu isplati iznos od 2,000€ (dvije hiljade eura) koji će biti oslobođen od poreza, čime se pokrivaju nematerijalna šteta, kao i troškovi i izdaci. Strane su se dalje saglasile da će Vlada, u toku datog perioda od tri mjeseca, iz svojih sredstava platiti iznose koji su dodijeljeni kroz odluke domaćih sudova, osim bilo kog iznosa koji je na osnovu datih odluka već uplaćen, a uvećan za troškove izvršnih postupaka koji se vode u zemlji. Date uplate činiće konačnu odluku u slučajevima koji se vode pred Evropskim sudom.

6.2. Po osnovu navedenog poravnanja Država Crna Gora je isplatila Bulatović Dragomiru 45.983,47€, Rešetar Veselinu 48.999,30€, Šabeljić Dejanu 38.851,64€, Lekić Miodragu 50.084,08€ i Bulatović Rajku 43.325,38€.

7. Privredni sud Crne Gore je rješenjem St.br.490/16, 19. decembra 2016. godine, na predlog povjerioca Ministarstva finansija – Poreska uprava Crne Gore, otvorio stečajni postupak nad stečajnim dužnikom AD “Radoje Dakić” Podgorica, Cetinjski put bb (mat.br.02014092).

7.1. U izreci tog rješenja je određeno: da se usvaja predlog povjerioca ministarstva finansija – Poreska uprava Crne Gore podnijet sudu 22. novembra 2016. godine i otvara 19. decembra 2016. godine stečajni postupak (stav I); da se za stečajne upravnike sa jednakim ovlaštenjima imenuju Ranko Radinović iz Podgorice i Mladen Marković iz Podgorice (stav II); da se povjerioci pozivaju da u roku od 30 dana od dana objavljivanja Oglasa o otvaranju stečajnog postupka, prijave svoja obezbijedena i neobezbijedena potraživanja (stav III); da se dužnici pozivaju da ispune svoje obaveze prema stečajnoj masi (stav IV); da će se prvi sastanak povjerilaca održati 15. februara 2017. godine sa početkom u 11,00h, a ročište za ispitivanje potraživanja 22. februara 2017. godine u 11 ,00h u Privrednom sud Crne Gore, kancelarija br.2 (stav V); da će se rješenje objaviti na oglasnoj table suda 19. decembra 2016. godine (stav VI).

7.2. U obrazloženju tog rješenja je, pored ostalog, navedeno: da je povjerilac Ministarstvo finansija - Poreska uprava Crne Gore, 22. novembra 2016. godine, podnijela sudu predlog, kojim je tražila otvaranje stečaja nad privrednim društvom AD "RADOJE DAKIĆ" Podgorica, zbog nemogućnosti predlagača, kao povjerioca da naplati svoje potraživanje, usled prezaduženosti dužnika. Povjerilac je u svom predlogu naveo da prema službenim podacima i obračunu poreskih obaveza, stečajni dužnik ima dospjeli, a neplaćeni dug po osnovu utvrđenih poreskih obaveza prema predlagaču, u ukupnom iznosu od 10.862.854,84 eura, kao i to da je prema podacima Centralne banke Crne Gore, račun poreskog obveznika u blokadi za 7.175.430,92 eura u periodu od 5.774 dana neprekidno.

7.3. Privredni sud Crne Gore je, cijeneći pribavljene dokaze, navode iz podnijetog predloga i navode dužnika i povjerilaca, izvještaj privremenog stečajnog upravnika, našao da je predlog osnovan, i da su ispunjeni zakonski uslovi za otvaranje stečajnog postupka. Za Sud je nesporno da je predlagač podnijetim pisanim predlogom i dokazima uz predlog dokazao činjenicu da ima potraživanja, na osnovu poreskog duga, kao i da prinudna naplata po osnovu poreskog duga do danas nije mogla biti ni započeta, a samim tim ni realizovana, usljed višegodišnje blokade računa stečajnog dužnika, što se zaključuje iz izvještaja privremenog stečajnog upravnika i dokaza provedenih u postupku. Sud je kod prethodno navedenog nesporno utvrdio da je stečajni dužnik u stanju insolventnosti nesposoban da izmiruje svoje obaveze, da su mu poslovni računi u neprekidnoj blokadi duže od 15 godina, da se povjerilac

nesumnjivo ne može naplatiti u postupku prinudnog izvršenja, te da su ispunjeni stečajni razlozi iz odredaba člana 12. stav 3. tač. 1. i 2. i člana 13. Zakona o stečaju za otvaranje stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom.

8. Rješenjem Apelacionog suda Crne Gore, Pž.br.599/17, od 6. juna 2017. godine, potvrđeno je rješenje Privrednog suda Crne Gore St.br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, o otvaranju stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju Podgorica.

9. Rješenjem Privrednog suda Crne Gore St.br.490/16, od 4. jula 2017. godine, proglašeno je bankrotstvo nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju Podgorica, budući da nije podnijeta izjava od strane stečajnog dužnika o namjeri da izvrši reorganizaciju.

10. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je, u mišljenju broj 01-258-17, od 4. decembra 2017. godine, dao zaključnu ocjenu, u kojoj je, pored ostalog, navedeno: da je na osnovu sprovedenog ispitnog postupka, navoda iz pritužbe, izjašnjenja, dostavljene i pribavljene dokumentacije Zaštitnik utvrdio da je pritužba podnosioca osnovana; da je pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Podgorici, P.br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine, tužiocima priznato pravo potraživanja u ukupnom iznosu od 7.784,182,00 eura, da u izvršnom sudskom postupku - predmetu, I.br. 875/06, od 14. aprila 2006. godine, kao ni kasnijem - stečajnom postupku - predmetu, St.br. 490, od 8. decembra 2016. godine, povjerioci nijesu naplatili svoje potraživanje. Zaštitnik podsjeća da je povodom prijateljskog poravnjenja koje je Država Crna Gora zaključila, po istom osnovu - meritumu - pravosnažnoj presudi P.br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine (I.br.875/06, od 13. juna 2008. godine), Evropski sud za ljudska prava prethodno ocijenio kao dobro ustanovljenu praksu i predmet označio kao WECL (well-established case-law); da WECL predmeti predstavljaju grupu predmeta gdje je Sud u svojim ranijim odlukama zauzeo čvrste stavove i stvorio praksu u konkretnom pogledu, pa je i u ovoj grupi predmeta naveo da su pitanja, koja se navode u predstavci već obrađena (Mijanović protiv Crne Gore predstavka broj 19580/06, od 17. septembra 2013. godine i Kačapor i ostali protiv Srbije broj 2269/06, 3041/06, 3043/06, 3045/06, 3045/06, od 15. januara 2008. godine). Zaštitnik je, u konačnom, preporučio Privrednom sudu Crne Gore da u daljem toku stečajnog postupka, u skladu sa rješenjem suda, St.490/16, od 8. decembra 2016. godine, stečajni organi preduzmu sve neophodne mjere kako bi se stečajni postupak blagovremeno okončao i obezbijedilo namirenje potraživanja radnika AD "Radoje Dakić" po pravosnažnim presudama i Vladi Crne Gore da, imajući u vidu praksu Evropskog suda za ljudska prava, po pitanju obaveze države u ovim sporovima, preduzme mjere i aktivnosti u cilju izvršenja pravosnažnih odluka iz predmetnih sudskih sporova radnika AD "Radoje Dakić" i da su Privredni sud i Vlada Crne Gore dužni da, u roku od 90 dana od dana prijema ovog mišljenja, dostave izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke.

11. Ustavni sud je dana 1. juna 2018. godine, saglasno odredbama člana 34. stav 1. i člana 35. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, zatražio od Privrednog suda Crne Gore, odgovor na navode sadržane u ustavnoj žalbi.

11.1. U dostavljenom odgovoru je navedeno: da je rješenjem ovog suda, St.br.490/16, od 19. decembra 2016. godine, otvoren stečajni postupak nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju Podgorica; da je, u daljem toku postupka, nakon što je okončan postupak prijave potraživanja, stečajni upravnik sačinio Listu utvrđenih i osporenih potraživanja, koja je usvojena kao konačna na ročištu od 28. novembra 2017. godine; da je, 29. decembra 2017. godine, objavljen prvi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika, na koji oglas nije bilo zainteresovanih ponuđača; da je drugi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika raspisan, 23. maja 2018. godine, i dostavljena je jedna ponuda za kupovinu dijela imovine stečajnog dužnika od strane Uprave za imovinu Crne Gore i stečajni upravnik je, obzirom da je dostavljena ponuda ispunjavala sve kriterijume, prihvatio predmetnu ponudu; da su sve radnje

i sve odluke u predmetnom postupku preduzete i donesene u skladu sa rokovima koji su propisani odredbama Zakona o stečaju; da se, shodno odredbama Zakona o stečaju, potraživanja svih povjerilaca, pa i radnika koji su prijavili potraživanja, među kojima su i podnosioci ustavne žalbe, namiruju shodno utvrđenim isplatnim redovima kada se za to steknu zakonski uslovi za isplatu, odnosno nakon što se formira stečajna masa. Dakle, potraživanja radnika, kao i ostalih povjerilaca namiriće se nakon što se izvrši prodaja imovine stečajnog dužnika i formira stečajna masa, odnosno ukoliko bude sredstava iz stečajne mase za namirenje povjerilaca, a što je sve u skladu sa odredbama Zakona o stečaju. U konačnom je navedeno da se stečajni postupak sprovodi u skladu sa Zakonom o stečaju, kao *lex specialis* zakonom, da se sve radnje u postupku preduzimaju u skladu sa rokovima propisanim ovim zakonom, to cijene da otvaranjem stečajnog postupka nijesu povrijeđene odredbe Ustava kao ni Evropske konvencije, odnosno da je rješenje o otvaranju donijeto u skladu sa Ustavom i zakonom.

11.2. Prema dostupnim podacima, novi oglas za prodaju nepokretnosti stečajnog dužnika u Podgorici i Beogradu, po ukupnoj početnoj cijeni od 38,23 miliona eura, objavljen je u februaru 2019. godine.

II RELEVANTNE USTAVNE I KONVENCIJSKE ODREDBE

Mjerodavne odredbe Ustava:

“Član 32.

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Član 58.

Jemči se pravo svojine.

Niko ne može biti lišen ili ograničen prava svojine, osim kada to zahtijeva javni interes, uz pravičnu naknadu“.

Mjerodavne odredbe Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

„Član 6. stav 1.

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona”.

Člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

„Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni”.

III MJERODAVNO PRAVO

Zakon o izvršnom postupku (“Službeni list Republike Crne Gore”, broj 23/2004)

“Član 144.

Izvršenje na nepokretnosti sprovodi se upisom rješenje o izvršenju u javnu knjigu, utvrđenjem vrijednosti nepokretnosti, prodajom nepokretnosti i namirenjem izvršnih povjerilaca iz iznosa dobijenog prodajom.”

Zakon o izvršenju i obezbjeđenju (“Službeni list Crne Gore”, broj 36/2011)

Ovaj zakon stupio je na snagu 25. septembra 2011. godine i time je ukinut Zakon o izvršnom postupku u skladu sa tim Zakonom. Članovi 6. stav 1. i 14. ovog Zakona odgovaraju u materiji, članovima 4. stav 1. i 14. Zakona o izvršnom postupku iz 2004. godine. U članovima 154-201 navedeni su detalji o izvršenju u odnosu na nepokretnost izvršnog dužnika.

Zakon o stečajju ("Službeni list Crne gore", br.1/11):

“Član 8. stav 1.

Stečajni postupak je hitan.

Zakon o Ustavnom sud Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", broj 11/15):

“Član 3.

Svako je dužan da poštuje odluke Ustavnog suda.

Stavovi o određenim pitanjima izraženi u odlukama Ustavnog suda obavezujući su za sve državne organe, organe državne uprave, organe lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i druge subjekte koji vrše javne ovlašćenja.

Član 51. stav 2.

U "Službenom listu Crne Gore" može se objaviti odluka po ustavnoj žalbi, odnosno žalbi, kao i rješenje koje je od značaja za zaštitu ustavnosti i zakonitosti. O objavljivanju ovih odluka, odnosno rješenje odlučuje vijeće, odnos Ustavni sud na predlog sudije izvjestioca.

Član 52.

Držabni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i drugi subjekti koji vrše javne ovlašćenja dužni su da, u okviru svoje nadležnosti, izvršavaju odluke Ustavnog suda a njihovo izvršenje, kada je to potrebno, obezbeđuje Vlada Crne Gore.

Ustavni sud može u odluci odrediti rok i način izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši.

Organ koji je dužan da izvrši odluku Ustavnog suda dužan je nakon isteka roka iz stav 2. ovog člana da dostavi izvještaj Ustavnom sudu o izvršenju odluke Ustavnog suda.

Član 76. stav 3.

U slučaju kad je povreda učinjena radnjom ili nepostupanjem državnog organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravnog lica ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja, odlukom kojom se usvaja ustavna žalba Ustavni sud zabranice dalje vršenje radnje odnosno naložice donošenje akta ili preduzimanje druge odgovarajuće mjere ili radnje kojom se ispravljaju već nastale odnosno otklanjaju buduće štetne posljedice utvrđene povrede ljudskog prava ili slobode zajemčenih Ustavom.”

IV Ocjena Ustavnog suda

12. Podnosioci u ustavnoj žalbi ukazuju da pravosnažne odluke navedene u stavu II izreke ove odluke (sudsko poravnanje) Osnovnog suda u Podgorici i (presuda) Višeg suda u Podgorici u relevantnom dijelu, do dana podnošenja ustavne žalbe, nijesu izvršene, odnosno da oni nijesu uspjeli da namire svoja potraživanja. Smatraju da su neizvršavanjem sudskog poravnanja zaključenog pred domaćim sudom, za period od preko 13 (trinaest godina) i sudske presude, za period od preko 8 (osam) godina, onemogućeni u mirnom uživanju svoje imovine, ukazujući da je nad dužnikom AD "Radoje Dakić", rješenjem Privrednog suda Crne Gore, St.br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, otvoren stečajni postupak.

12.1. Analizom navoda i razloga istaknutih u ustavnoj žalbi, kao i sadržine prava koja se štite Ustavom, Ustavni sud je razmatrao ustavnu žalbu, sa aspekta odredaba čl. 32. i 58. Ustava (Člana 6. stava 1. Konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju).

12.2. Ustavni sud ukazuje na svoju dosadašnju praksu, podudarnu sa praksom Evropskog suda za Ljudska prava, da se izvršenje sudske odluke mora smatrati sastavnim dijelom pravičnog suđenja u smislu odredbe člana 32. Ustava. (vidjeti Hornsby protiv Grčke, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izvještaji o presudama i odlukama 1997-II). Ustavni sud ukazuje na stavove prema kojima i ako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati posebnim okolnostima, ono ne smije biti tako da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 32. Ustava (vidjeti Budrov protiv Rusije, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, i Teteriny protiv Rusije broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine). Nadalje, u kontekstu stečajnog postupka, period neizvršenja sudske odluke ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršnog postupka, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak protiv izvršenika (vidjeti Kačapor i dr. protiv Srbije, br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06).

12.3. Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv države ili lica koja ne uživaju "dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države", država nema mogućnost da se pozove na nedostatak vlastitih sredstava ili na neimaštinu dužnika, kao izgovor za neizvršenje tih odluka (vidjeti Kačapor i dr. protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 114.).

12.4. Nadalje, kada organi imaju obavezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može u određenim okolnostima uključiti odgovornost države prema članu 32. Ustava (vidjeti, Scollo protiv Italije, presuda od 28. septembra 1995. godine, Serija A broj 315-C, stav 44, i Fuklev protiv Ukrajine, broj 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Zadatak Ustavnog suda u takvim slučajevima je da razmatra da li su mjere koje su organi primijenili bile odgovarajuće i dovoljne i da li su postupali marljivo kako bi pomogli povjeriocu u izvršenju presude (vidjeti, Focias protiv Rumunije, broj 2577/02, stav 70, 3. februar 2005. godine).

13. U nastavku se citiraju relevantna načela i stavovi Evropskog suda izgrađena u njegovoj sudskoj praksi.

Evropski sud u predmetu R. Kačapor i drugi protiv Srbije (predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) ukazuje na sljedeća relevantna načela:

"106. Sud podseća da se izvršenje presude koju je sud donio, mora smatrati sastavnim dijelom 'suđenja' prema članu 6. (vidjeti Hornsby protiv Grčke, presuda od 19. marta 1997. godine, Izvještaji o presudama i odlukama 1997-11, str. 510, stav 40).

107. Dalje, kašnjenje u izvršenju presude može se opravdati u posebnim okolnostima. Međutim, to ne smije biti tako da ugrožava suštinu prava zaštićenog prema članu 6. stav 1. Konvencije (vidjeti Immobiliere Saffi protiv Italije [VV], br. 22774/93, stav 74, ECHR 1999-V).

108. Najzad, bez obzira da li je dužnik privatni ili društveni akter, na državi je da preduzme sve neophodne mjere da se pravosnažna sudska presuda izvrši, kao i da, pri tome, obezbijedi djelotvorno učešće njenog cijelog aparata (vidjeti, mutatis mutandis, Pini i drugi protiv Rumunije, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi) i, takođe, mutatis mutandis, Hornsby, citiran u gornjem tekstu, str. 511, stav 41).

114. Šesto, s obzirom da je utvrđena obaveza države za neizmirene dugove podnositeljki predstavki u konkretnom slučaju, primećuje se da država ne može da navede ni nedostatak sopstvenih sredstava ni nedostatak sredstva kod dužnika kao izgovor za neizvršenje o kome je riječ."

Evropski sud je u predmetu Mijanović protiv Crne Gore (predstavka br. 19580/06), od 17. septembra 2013. godine, dao ocjenu:

"81. Sud podsjeća da član 6 stav 1 Konvencije, između ostalog, štiti sprovođenje pravosnažnih, obavezujućih sudskih odluka, koje, u državama koje prihvataju vladavinu prava, ne mogu da ostanu neoperativne na štetu jedne strane. Shodno tome, izvršenje sudske

presude ne može se spriječiti, učiniti nevažećim ili neopravdano odložiti (v. između ostalog, *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, *Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II*). Iako kašnjenje u izvršenju presude može biti opravdano u naročitim okolnostima, ono ne može, međutim, biti takvo da se naruši suština prava koje se štiti po članu 6. stav 1. Konvencije (v. presudu u predmetu *Immobiliare Saffi protiv Italije* [GC], br. 22774/93, stav 74, *ECHR 1999-V*).

82. Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je djelotvoran i u pravu i u praksi (v. presudu u predmetu *Fuklev protiv Ukrajine*, br. 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Bez obzira na to da li je izvršni dužnik privatno lice ili subjekt pod kontrolom države, država je ta koja treba da preduzima sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu presudu suda, i da, pri tome, obezbijedi djelotvorno učešće cijelog svog aparata (v. *mutatis mutandis*, presudu u predmetu *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, *ECHR 2004-V* (izvodi)).

83. Što se tiče ovog konkretnog predmeta, Sud konstatuje da, nasuprot tvrdnjama Vlade, izvršni postupak po samoj svojoj prirodi treba da se rješava brzo (v. stavove 32 i 38; i *Comingersoll S.A. protiv Portugala* [GC], br. 35382/97, stav 23, *ECHR 2000-IV*). Iako može da se prihvati da su neki izvršni postupci složeniji, Sud ne smatra da je ovaj predmet tako složen da bi to opravdalo dužinu izvršenja.

86. I na kraju, s obzirom na nalaz da država ima odgovornost za dug prema podnositeljki predstave u ovom predmetu, konstatuje se da država ne može kao opravdanje za predmetno neizvršenje da se pozove ni na nedostatak svojih sredstava niti na neimaštinu dužnika (v. *mutatis mutandis*, *R. Kačapor i drugi protiv Srbije*, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 114).

87. S obzirom na navedeno, Sud nalazi da crnogorske vlasti nisu preduzele neophodne mjere da bi izvršile predmetnu presudu. Stoga, Sud nalazi da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

90. Sud ponavlja da to što država nije izvršila pravosnažnu presudu koja je donesena u korist oca podnositeljke predstavke i koju je kasnije naslijedila podnositeljka predstavke predstavlja zadiranje u pravo podnositeljke predstavke na mirno uživanje imovine, predviđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1 (v. između ostalog, presudu u predmetu *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, stav 40, *ECHR 2002-III*).

91. Iz gore izloženih razloga, u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno zadiranje države u ovom predmetu nije bilo opravdano. Stoga je utvrđeno da je došlo do zasebne povrede člana 1 Protokola broj 1."

Evropski sud je u predmetu *Crnišanin i drugi protiv Srbije* (predstavke br. 35835/05, 43548/05, 43569/05 i 36986/06) dao ocjenu:

"124. Sud je već utvrdio da je Država odgovorna za dugovanja preduzeća sa većinskim društvenim kapitalom (*R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije*, citiran u gornjem tekstu). On ne nalazi razlog da odstupi od ovog stava u konkretnom predmetu pošto su dužnici prve, druge i četvrtе podnositeljke predstavki takva preduzeća (vidi stav 96 u gornjem tekstu), a postupak za povraćaj dugovanja do sada traje između godinu dana i pet mjeseci i četiri godine i osam mjeseci, od kada je Srbija 3. marta 2004. godine ratifikovala Konvenciju (period koji je u nadležnosti Suda *ratione temporis*). Organi Srbije, stoga, nisu preduzeli neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše, a nisu dali ni ubedljive razloge za taj propust (vidi *R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije*, citiran u gornjem tekstu). Prema tome, došlo je do povrede člana 6. stav 1. Konvencije, (b) u pogledu treće podnositeljke predstavke.

128. Četvrto, u spisima predmeta ne postoji dokaz da se sporno neizvršenje zaista može pripisati nedostatku sredstava kod dužnika (vidi *Preduzeće EVT protiv Srbije*, citiran u gornjem tekstu, stavovi 53 i 54), niti da su sami postupci bili posebno složeni.

130. S obzirom na gore navedeno, Sud nalazi da su organi Srbije propustili da preduzmu neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše u periodu između 3. marta 2004. godine i 18. decembra 2007. godine. Prema tome, došlo je do povrede člana 6. stav 1. Konvencije."

U predmetu Jovičić i drugi protiv Srbije (predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 u 75689/11) Evropski sud je ukazao:

"33. Sud podseća da se izvršenje odluke koju je sud donio mora smatrati sastavnim dijelom 'suđenja' za potrebe člana 6. (videti Hornsby protiv Grčke, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izvještaji o presudama i odlukama 1997-11). Iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati u posebnim okolnostima, ono ne sme biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 6. stav 1. (videti Burdov protiv Rusije, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, stav 35, i Teteriny protiv Rusije, broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine).

34. Osim toga, u kontekstu imovinskih pitanja, ako podnosilac predstavke nije u stanju da postigne izvršenje presude u njegovu korist na vreme, to predstavlja miješanje u pravo na mirno uživanje imovine, kako je utvrđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju. Bez obzira da li je dužnik privatno lice ili lice pod upravom države, na državi je da preduzme sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu sudsku presudu, i da time osigura djelotvorno učešće svog cijelog aparata (videti, uz odgovarajuće izmene, Pini i drugi protiv Rumunije, br. 78028/01 i 78030/01, st. 174-189, ECHR 2004-V Hornsby, citirana u gornjem tekstu, stav 41; i R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 108.). U kontekstu društvenih preduzeća, period neizvršenja ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršenja, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak (videti, između ostalog, R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 115.).

36. Kada je reč o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donijetih protiv države ili lica koja ne uživaju 'dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države', država nema mogućnost da se pozove na nedostatak sopstvenih sredstava ili na nemaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (videti R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Štaviše, "činjenica da je država prodala veliki deo svog udela u preduzeću koji je dugovala privatnog licu, ne bi mogla da državu oslobodi obaveze da izmiri dug prema presudi, koji je nastao pre prodaje akcija. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika akcija ... država mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahtjeve, koji se podrazumijevaju prema članu 6. stav 1. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1, 'da pravosnažna, obavezujuća sudska odluka ne ostane neizvršena na štetu stranke' (videti Solovyev protiv Ukrajine, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim rečima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod uslovom da je sudska odluka u pitanju postala pravosnažna kada je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (videti Marinković, citirana u gornjem tekstu, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom, čak i kada je preduzeće radilo kao privatno lice kada je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna ako je privatizacija u pitanju kasnije poništena (isto)."

Evropski sud je u predmetu Burdov protiv Rusije (br. 2) (predstavka br. 33509/04), od 15. januara 2009. godine, naveo:

"65. Pravo na sud iz člana 6. bilo bi iluzorno ukoliko bi domaći pravni sistem bilo koje države ugovornice omogućio da konačna, obavezujuća presuda ostane nedjelotvorna na štetu jedne od stranaka. Stoga izvršenje presude bilo kojeg suda mora biti smatrano sastavnim dijelom 'suđenja' u smislu člana 6 (vidjeti Hornsby protiv Grčke, 19. mart 1997., stav 40, Izvještaj o presudama i odlukama 1997-11). 66. Prema tome, nerazumno dugo odlaganje izvršenja obavezujuće presude može predstavljati kršenje Konvencije (vidjeti Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, ECHR 2002-111). Neopravdanost takvog kašnjenja određuje se

uzimajući u obzir posebno složenost izvršnog postupka, ponašanje aplikanta i nadležnih vlasti kao i iznosa i prirode naknade koju je sud dosudio (vidjeti Raylyan protiv Rusije, br. 22000/03, stav 31,15. februar 2007.).

70. Složenost domaćih izvršnih postupaka ili državnog budžetskog sistema ne može osloboditi državu njene obaveze po Konvenciji da svakoj osobi obezbijedi pravo da obavezujuća i izvršna sudska odluka u njenu korist bude izvršena u razumnom roku. Niti se državne vlasti mogu pozvati na nedostatak novčanih ili drugih sredstava (npr. stanova) kao isprike za izbjegavanje plaćanja duga po presudi (vidjeti Burdov, gore citiran, stav 35 i Kukalo protiv Rusije, br. 63995/00, stav 49, 3. november 2005.). Na državama ugovornicama je obaveza da organizuju pravni sistem na način da nadležni organi vlasti mogu izvršiti obaveze u ovom pogledu (vidjeti, mutatis mutandis, Comingersoll S.A. protiv Portugala [GC], br. 35382/97, stav 24, ECHR 2000-IV i Frydlender protiv Francuske [GC], br. 30979/96, stav 45, ECHR 2000-VII).

86. Na osnovu naprijed navedenog, Sud zaključuje da su odlaganjem izvršenja presuda Gradskog suda Shakhtya od 17. aprila 2003., 4. decembra 2003. i 24. marta 2006. godine vlasti prekršile aplikantovo pravo na sud. Prema tome postoji kršenje člana 6. Konvencije.

87. Budući da obavezujuće i izvršne presude predstavljaju ustanovljeno pravo na plaćanje naknade u aplikantovu korist, što se ima smatrati 'imovinom' u smislu odredbi člana 1. Protokola broj 1 (vidjeti Vasilopoulou protiv Grčke, br. 47541/99, stav 22, 21. mart 2002.), odgođenim propuštanjem da postupe po tim presudama vlasti su takođe prekršile i aplikantovo pravo na mirno uživanje njegove imovine (vidjeti Burdov, naprijed navedeno, stav 41). Dakle, postoji i kršenje člana 1. Protokola broj 1."

14. Dovodeći navedene stavove i principe u vezu sa okolnostima konkretnog slučaja, Ustavni sud utvrđuje da se u ovom ustavno-sudskom postupku radi o slučaju neizvršenja pravosnažnog i izvršnog sudskog poravnanja i pravosnažne sudske presude protiv jednog stečajnog dužnika sa više izvršnih povjerilaca, ovdje podnosilaca ustavne žalbe, čiji su tužbeni zahtjevi precizno specifikovani u samom sudskom poravnanju. Budući da je stečajni dužnik akcionarsko društvo čiju strukturu akcijskog kapitala sačinjava kapital koji se nalazi u vlasništvu države bilo neposredno ili posredno preko njenih tijela (Vlada Crne Gore, Zavod za zapošljavanje, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja i Fond za razvoj), Ustavni sud dalje utvrđuje da se država ne može osloboditi odgovornosti ni za propuste i nečinjenja koji su doveli do neizvršenja sudske presude, ni za dugovanja koja stečajni dužnik ima prema podnosiocima ustavne žalbe. Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je djelotvoran i u pravu i u praksi i dužna je da preduzme sve neophodne korake da se izvrši sudsko poravnanje, ako treba i učešćem cijelog državnog aparata.

A. NAVODNA POVREDA ČLANA 32. USTAVA I ČLANA 6. STAV 1. KONVENCIJE

15. Podnosioci u ustavnoj žalbi prvo prigovaraju da pravosnažna i izvršna odluka – sudsko poravnanje zaključeno pred Osnovnim sudom u Podgorici, Rs.br.1/06, od 16.februara 2006.godine, kao i da nije izvršena pravosnažna i izvršna presuda Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13.maja 2010.godine (u relevantom dijelu koji se odnosi na podnosioc) nije izvršena, a da dodatno nijesu izvršeni ni rješenja o izvršenju Osnovnog suda u Podgorici, I.br.1284/06, od 17.aprila 2006.godine i I.br.3540/11, od 13.juna 2011.godine. Prigovaraju i tome da je nad dužnikom otvoren stečajni postupak rješenjem Privrednog suda Crne Gore, St.br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, ali da "na samom početku i do podnošenja ustavne žalbe nijesu preduzete radnje u cilju prodaje i namirenja".

16. Ustavni sud prvo napominje da se u ovom slučaju period neizvršenja sudske presude ne može ograničiti samo na fazu izvršenja. Taj period obuhvata i kasniji stečajni postupak koji je u toku. Shodno tome, treba konstatovati da je period naplate duga podnosilaca ustavne

žalbe započeo 2006. godine i 2011. godine, a traje i na dan donošenja ove odluke, to je skoro 14 (četrnaest), kao i 9 (devet) godina.

16.1. Ustavni sud, u tom smislu, mora ispitati da li je period od 14 (četrnaest) godina i 9 (devet) godina u posebnim okolnostima ovog slučaja takav da se može tvrditi da je došlo do kršenja pozitivne obaveze države da se pravosnažno i izvršno sudsko poravnanje, kao i pravosnažna i izvršna sudska presuda izvrše bez nepotrebnog odugovlačenja, odnosno da preduzme sve neophodne mjere kako bi se te odluke izvršile.

17. Prvo treba konstatovati da svi izvršni postupci po samoj svojoj prirodi treba da se rješavaju brzo. Međutim, u ovom je slučaju izvršni postupak u početnom periodu bio nešto složeniji, jer je žiro račun izvršnog dužnika bio blokiran, pa se u sudskom postupku morao naknadno utvrditi drugačiji način izvršenja presude, što je sve trajalo do septembra 2008. godine, kada je utvrđena tržišna vrijednost nepokretnosti koje su predmet izvršenja.

17.1. Ustavni sud ocjenjuje spornim period od 2006. godine, kao i 2011. godine do decembra 2016. godine, kada nijesu zabilježene nikakve aktivnosti koje bi mogle pokazati da je država u tom vremenu nastojala da se sudske odluke izvrše. Štaviše, prva aktivnost države (suda) nakon tog perioda neaktivnosti nije bila usmjerena namirenju duga koji su potraživali podnosioci ustavne žalbe, već namirenju troškova izvršnog postupka.

17.2. Nedostatak bilo kakve aktivnosti koje bi mogle pokazati da država nastoji da se sudsko poravnanje izvrši trajale su, dakle, sve do otvaranja stečajnog postupka nad izvršnim, sada stečajnim dužnikom u decembru 2016. godine. Nakon otvaranja stečajnog postupka, bilježe se prve konkretne aktivnosti na stvaranju pretpostavki za namirenje potraživanja podnosioca ustavne žalbe. U stečajnom postupku potrebne radnje provode se bez većih ili neopravdanih zastoja. Očigledno je nastojanje da se stečajni postupak djelotvorno sprovede.

17.3. Ustavni sud, u tom smislu, odbacuje kao očigledno neosnovane sve prigovore da je stečajni postupak otvoren s navodnom namjerom da se onemogućí naplata potraživanja podnosioca ustavne žalbe. Poziva se na rješenje Privrednog suda Crne Gore St.br.490/16 o otvaranju stečajnog postupka, u kojem je izričito utvrđeno da su neosnovani "navodi punomoćnika povjerioca da predlagač podnošenjem predloga ima namjeru da onemogućí naplatu potraživanja 1742 fizička lica (ranije radnike izvršnog dužnika), kao izvršnih povjerilaca, te da izloži prodaji imovinu sada izvršnog dužnika koja može biti prodana u stečajnom postupku za manju cijenu u odnosu na prodaju u izvršnom postupku, imajući u vidu pravila prodaje nepokretnosti u stečajnom postupku. Naime, stečajni postupak se otvara i vodi upravo u interesu stečajnih povjerilaca, radi ostvarivanja najveće moguće vrijednosti imovine stečajnog dužnika i najvećeg mogućeg stepena namirenja povjerilaca, tako da su interesi povjerilaca u stečajnom postupku potpuno zaštićeni. Takođe, prodaja imovine u stečaju ne može biti nepovoljnija u odnosu na prodaju u izvršnom postupku, jer cijenu na tržištu ne determiniše postupak u kojem se sprovodi prodaja, već ponuda i potražnja. Nasuprot tvrdnjama punomoćnika povjerilaca, ovaj sud je mišljenja, a što je i cilj otvaranja stečajnog postupka, da se upravo kroz stečajni postupak može doći do najvećeg mogućeg stepena namirenja svih povjerilaca. U vezi navoda koji se odnose na stanove koji se vode kao imovina stečajnog dužnika a koji su po navodima punomoćnika povjerioca podijeljeni radnicima, to su pitanja o kojima će se raspravljati i odlučivati u stečajnom postupku, a u najboljem interesu svih učesnika postupka." Citirano sudsko utvrđenje Ustavni sud ocjenjuje relevantnim i uvjerljivim.

18. U skladu sa prethodnim utvrđenjima, Ustavni sud ocjenjuje da je u okolnostima konkretnog slučaja došlo do kršenja pozitivne obaveze države da se pravosnažno i izvršno sudsko poravnanje izvrši bez nepotrebnog odugovlačenja. To je odugovlačenje uzrokovano periodom potpune neaktivnosti države koji je trajao deset godina i osam mjeseci, od aprila 2006. do decembra 2016. godine, kao i od pet godina i sedam mjeseci, od maja 2011. godine do decembra 2016. godine.

19. S obzirom na navedeno, Ustavni sud nalazi da je u okolnostima ovog slučaja došlo do povrede odredaba člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Konvencije.

B. NAVODNA POVREDA ČLANA 58. USTAVA I ČLANA 1. PROTOKOLA 1 UZ KONVENCIJU

20. Podnosioci ustavne žalbe, dalje, su prigovorili da su im, zbog neizvršenja pravosnažne i izvršne sudske odluke (navedene u stavu II izreke ove odluke) Osnovnog suda u Podgorici, povrijeđena imovinska prava propisana odredbama člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer su onemogućeni u mirnom uživanju svoje imovine.

21. Pravo svojine je osnovni pravni institut za razgraničenje privatnih imovinskih odnosa u društvu, pri čemu je sa ustavnopravnog aspekta najvažniji dio njenog sadržaja privatna upotrebljivost i načelna sloboda raspolaganja objektom svojine. Ustav jamči pravo svojine, ali određuje i njegovu socijalnu funkciju, prema kojoj svojina obavezuje, zbog čega su nosioci svojinskog prava dužni doprinostiti opštem dobru. Javni interes, u smislu člana 58. stava 2. Ustava, polazna je tačka ograničenja koja se nameću titularu prava svojine. Ono ujedno postavlja i granice do kojih ta ograničenja smiju biti nametnuta. Ograničenja svojinskih prava ne smiju ići dalje nego što je to potrebno za postizanje legitimnog cilja koji se zakonskom mjerom nastoji postići. Ograničenja svojinskih prava koja su posledica socijalne vezanosti svojine u tim se okvirima moraju načelno prihvatiti bez ikakvih obeštećenja, osim u slučajevima kad sam Ustav za njih predviđa pravičnu naknadu.

21.1. Pravo na naplatu dospjelih potraživanja, samo po sebi, nesumnjivo je objekat koji uživa zaštitu na osnovu odredaba sadržanih u članu 58. Ustava. Ustavno jamstvo prava svojine načelnog je karaktera. Ustavna garancija svojine zahtijeva osiguranje stvarnopravnom vlasniku slobodnog prostora u imovinskopravnom području koji će mu omogućiti razvitak i samostalno oblikovanje ekonomske i preduzetničke sfere njegovog života. Međutim, ustavno jamstvo prava svojine uvijek se mora sagledavati zajedno sa odredbama Ustava koje uređuje ustavnopravne mogućnosti njenog oduzimanja, odnosno ograničavanja.

21.2. Ograničavanje prava svojine koje se neće smatrati ustavnopravno nedopuštenim biće ono koje je propisano zakonom u javnom interesu i ako je za tako oduzeto ili ograničeno vlasništvo isplaćena pravična naknada. Svako miješanje u svojinu, koje je preduzeto u opštem interesu, pretpostavlja isplatu pravične naknade. Svrha ovakvog ustavnog uređenja ogleda se u činjenici da je u opisanim slučajevima ograničavanje ili oduzimanje prava svojine učinjeno kao doprinos ostvarenju opšteg dobra i uspostavljanje socijalne funkcije svojine.

22. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opšte prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uslovima. Treće pravilo, sadržano u stavu 2. ovog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom. Ova tri pravila nijesu različita, u smislu da nijesu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u svijetlu opšteg principa izraženog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, Sporrang i Lonnorth protiv Švedske, presuda od 23. Septembra 1982. Godine, serija A, broj 52, stav 61).

23. Ustavni sud podsjeća da propust države da izvrši sudsko poravnanje donijeto u korist podnosilaca predstavlja miješanje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, koje je predviđeno prvom rečenicom prvog stava člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju. U tom smislu, Ustavni sud upućuje na stavove Evropskog suda, zauzete u ovakvim i sličnim predmetima.

Tako je u predmetu R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije (Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) Evropski sud naveo:

"119. Sud podseća da propust države da izvrši pravosnažne presude donete u korist podnositeljki predstavki predstavlja mešanje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, kako je predviđeno prvom rečenicom prvog stava člana 1. Protokola br. 1 (videti, među mnogim drugim autoritetima, Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

120. Iz gore iznetih razloga u vezi sa članom 6., Sud smatra da navedeno mešanje nije bilo opravdano u posebnim okolnostima predmetnog slučaja. Prema tome, došlo je do posebne povrede člana 1. Protokola br. 1."

U drugom predmetu Burdov protiv Rusije (br. 2) (Aplikacija br. 33509/04), od 15. januar 2009. godine, Evropski sud je zauzeo sličan stav:

"87. Budući da obavezujuće i izvršne presude predstavljaju ustanovljeno pravo na plaćanje naknade u aplikantovu korist, što se ima smatrati "imovinom" u smislu odredbi člana 1. Protokola br. 1. (vidjeti Vasilopoulou protiv Grčke, br. 47541/99, stav 22, 21. mart 2002.), odgođenim propuštanjem da postupe po tim presudama vlasti su takođe prekršile i aplikantovo pravo na mirno uživanje njegove imovine (vidjeti Burdov, naprijed navedeno, stav 41). Dakle, postoji i kršenje člana 1. Protokola br. 1.

88. Imajući u vidu zaključke u stavovima 84-85 gore, Sud zaključuje da u odnosu na izvršenje presuda od 22. maja 2007. i 21. avgusta 2007. nije došlo do kršenja člana 6. i člana 1. Protokola br. 1."

24. Imajući u vidu prethodno navedeno kao i razloge u vezi sa članom 6. Konvencije, Ustavni sud ocjenjuje da je, u konkretnom slučaju, došlo i do miješanja u pravo podnosilaca na imovinu, jer se radi o potraživanjima priznatim izvršnom odlukom. Ustavni sud smatra da je predmetno miješanje neproporcionalno, imajući u vidu da se predmetne odluke ne izvršavaju od 2006. godine i 2011. godine, te naročito činjenicu da se radi o potraživanjima iz radnog odnosa. S obzirom na to da predmetni izvršni postupci zbog svoje složenosti i objektivnih okolnosti ni nakon četrnaest godina, kao i nakon devet godina nijesu okončani, proizilazi da je na taj način došlo do miješanja u imovinu podnosilaca zbog nemogućnosti da od stečajnog dužnika naplate svoja potraživanja.

25. Ustavni sud ponavlja da to što država nije obezbijedila djelotvorno izvršenje, bez neopravdanih zastoja i nepotrebnih odugovlačenja, pravosnažnog i izvršnog sudskog poravnjanja i pravosnažne i izvršne sudske presude koje su donesene u korist podnosilaca ustavne žalbe predstavlja zadiranje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, zajamčeno članom 58. Ustava i prvom rečenicom prvog stava člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

26. Iz razloga koji su doveli do povrede člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Konvencije, a koji su prethodno obrazloženi, Ustavni sud smatra da navedeno zadiranje države u imovinska prava podnosilaca ustavne žalbe nije bilo opravdano.

27. Na osnovu izloženog, Ustavni sud utvrđuje, da je podnosiocima ustavne žalbe povrijeđeno ustavno pravo svojine (imovine) iz odredaba člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

C. NAČIN IZVRŠENJA ODLUKE

28. Odredbom člana 52. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore propisano je da Ustavni sud može u odluci odrediti rok i način izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši. U skladu sa tom zakonskom odredbom, Ustavni sud je u izreci ove odluke odredio kako slijedi:

1) Ministarstvo finansija Crne Gore dužno je da podnosiocima ustavne žalbe – stečajnim povjeriocima preduzeća "Radoje Dakić" AD u stečaju, u Podgorici, Cetinjski put bb (mat.br. 02014092) isplati naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura) na

ime nematerijalne štete zbog povrede prava iz člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Konvencije, u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva za isplatu naknade.

Neoporeziva naknada, određena u tački III izreke ove odluke, isplaćuje se na ime nematerijalne štete koju su pretrpjeli podnosioci ustavne žalbe zbog povrede prava iz člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Konvencije, do koje je došlo zbog kršenja pozitivne obaveze države da se pravosnažno i izvršno sudsko poravnanje i pravosnažna i izvršna sudska odluka izvrše bez nepotrebnog odugovlačenja, kao i na ime troškova koje su podnosioci ustavne žalbe imali zbog provođenja sudskih postupaka s tim u vezi, uključujući postupak pred Ustavnim sudom.

2) Privredni sud Crne Gore dužan je da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku, u skladu sa Zakonom o stečaju, podnosiocima ustavne žalbe – stečajnim povjericima obezbijedi najveći mogući stepen namirenja onoga što mu je dosuđeno odlukama Osnovnog suda u Podgorici i Višeg suda u Podgorici.

Privredni sud Crne Gore dužan je da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju, u Podgorici koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosilaca ustavne žalbe – stečajnog povjerlaca u tom stečajnom postupku.

Privredni sud Crne Gore dužan je da nakon što se završi stečajni postupak, dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj sa preciznim podacima o novčanim iznosima koji su u stečajnom postupku pripali podnosiocima ustavne žalbe – stečajnim povjericima, sve u okviru onoga što im je dosuđeno sudskim poravnanjem zaključenim pred Osnovnim sudom u Podgorici i pravosnažnom i izvršnom presudom Višeg suda u Podgorici. U pisanom izvještaju Privredni sud Crne Gore dužan je navesti i precizne podatke o datumu i načinu isplate sredstava svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu.

3) Ukoliko nakon završenog stečajnog postupka ne bude u potpunosti namireno potraživanje na osnovu sudskog poravnjanja, podnosilac ustavne žalbe je dužan da o tome pismeno obavijesti Ustavni sud, u roku od 60 dana od dana završetka stečajnog postupka. Nakon toga i dobijanja izvještaja Privrednog suda Crne Gore o konačnom ishodu namirenja podnosilaca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku, Sud će ukoliko utvrdi da u sprovedenom stečajnom postupku podnosiocima ustavne žalbe nije u potpunosti naknađen iznos dosuđen u predmetnim odlukama nastaviti ustavnosudski postupak.

29. Na osnovu iznijetih razloga, Ustavni sud je odlučio kao u izreci ove odluke.

30. Odluka o objavljivanju ove odluke zasnovana je na odredbi člana 151. stav 2. Ustava i odredbi člana 51. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

Na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci.

U-III br. 1647/19

Podgorica, 30. septembar 2020. godine

Predsjednik Vijeća,
dr **Dragoljub Drašković**, s.r.

1345.

Evropski sud za ljudska prava (Drugo odjeljenje) Predmet Drašković protiv Crne Gore (Predstavka br. 40597/17)

PRESUDA

Čl. 8 • Poštovanje privatnog i porodičnog života • Odbijanje domaćih sudova da ispitaju meritum zahtjeva za ekshumaciju posmrtnih ostataka supružnika i njihovo premještanje u novu grobnicu • Široko polje procjene koje se dodjeljuje državama • Pozitivne obaveze kojima se zahtijeva uspostavljanje odgovarajućeg pravnog okvira i adekvatne ravnoteže suprostavljenih interesa • Odsustvo materijalnih standarda i domaćeg državnog organa za rješavanje sporova među članovima porodice u vezi sa ekshumacijom ili mjestom konačnog počinka posmrtnih ostataka preminulog srodnika • Propust domaćih sudova da uspostave odgovarajuću ravnotežu u vezi prava podnositeljke predstavke i suprostavljenih interesa sinovca njenog supruga koji se protivio ekshumaciji

STRAZBUR

9. jun 2020. godina

PRAVOSNAŽNA

9. septembar 2020. godine

Ova presuda će postati pravosnažna u okolnostima utvrđenim u članu 44 stav 2 Konvencije. Ona može biti predmet redakcijske izmjene.

U predmetu Drašković protiv Crne Gore,

Evropski sud za ljudska prava (Drugo odjeljenje), na zasijedanju Vijeća u sastavu:

Robert Spano, predsjednik,

Marko Bošnjak,

Egidijus Kūris,

Ivana Jelić,

Arnfinn Bårdsen,

Darian Pavli,

Peeter Roosma, sudije,

i Stanley Naismith, registrar odjeljenja,

Imajući u vidu:

predstavku protiv Crne Gore koja je podnijeta Sudu na osnovu člana 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: „Konvencija”) od strane državljanke Bosne i Hercegovine, g-đe Dragice Drašković (u daljem tekstu: „podnositeljka predstavke”), 31. maja 2017. godine;

odluku da se o predstavci obavijesti Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: „Vlada”);

izjašnjenja stranaka;

nedostatak bilo kakve želje od strane Vlade Bosne i Hercegovine za miješanjem u konkretnom predmetu, nakon što je obaviještena na osnovu člana 36 stav 1 Konvencije i Pravila 44 stav 1 (a) Poslovnika suda o ovom pravu;

Nakon vijećanja na sjednici bez prisustva javnosti, održanoj 5. maja 2020. godine,

Donosi sljedeću presudu, koja je usvojena tog dana:

UVOD

Konkretnan predmet se tiče, prvenstveno, prava podnositeljke predstavke na osnovu člana 8 Konvencije i njene žalbe na osnovu člana 6 Konvencije u vezi odbijanja domaćih sudova da

razmotre meritum njene tužbe koji se odnosi na ekshumaciju i prenos posmrtnih ostataka njenog supruga iz jedne grobnice u drugu. Podnositeljka predstavke se žalila da se država na taj način nezakonito umiješala u njen privatni i porodični život u smislu člana 8.

ČINJENICE

1. Podnositeljka predstavke je rođena 1945. godine i živi u Trebinju, Bosna i Hercegovina (BIH). Nju je zastupao g-din Vujović, advokat iz Podgorice, Crna Gora.

2. Vladu Crne Gore je zastupala njihova zastupnica, g-đa V. Pavličić.

3. Činjenice ovog predmeta, kako su ih podnijele stranke, mogu se rezimirati kako slijedi.

4. Dana 13. januara 1995. godine suprug podnositeljke predstavke je preminuo u Beogradu, Srbija. Podnositeljka predstavke je navela da zbog tada aktivnog oružanog sukoba u BIH nije bilo moguće da on bude sahranjen u Trebinju, gdje su oni živjeli i imali porodičnu grobnicu. Umjesto toga, on je sahranjen u grobnici u Crnoj Gori, čiji je vlasnik bio njegov sinovac. U svojim izjašnjenjima navela je da je ona bila vlasnica grobnice u Trebinju.

5. Dana 1. juna 2014. godine podnositeljka predstavke je kontaktirala sinovca njenog supruga, tražeći njegovu saglasnost za ekshumaciju suprugovih posmrtnih ostataka. Dana 6. juna 2014. godine sinovac je odbio davanje saglasnosti.

6. Dana 19. septembra 2014. godine podnositeljka predstavke je pokrenula parnični postupak protiv sinovca njenog supruga. Ona je podnijela tužbu sudovima, tražeći da se njom utvrdi da je imala pravo da izvrši ekshumaciju suprugovih posmrtnih ostataka i da ih prenese u njihovu grobnicu u BIH. Ona je predložila da identifikacija i separacija posmrtnih ostataka njenog supruga bude izvršena od strane sudskih vještaka, o njenom trošku.

7. U svom odgovoru na tužbu podnositeljke predstavke, sinovac je naveo da suprug podnositeljke predstavke – njegov stric – nikada nije živio u Trebinju, već je živio u Beogradu. Dostavio je, kao dokaze, niz ličnih dokumenata njegovog strica. On je takođe tvrdio da je posljednja želja njegovog strica, prema svjedočenju njegove sestre, bila da se sahrani u Crnoj Gori, blizu kuće u kojoj je rođen. Nadalje, posmrtni ostaci njegovog strica nisu bili u zasebnoj vreći, već su bili na dnu grobnice, pomiješani sa ostacima drugih članova porodice koji su tu sahranjeni. Naime, otac njegovog strica je tu bio sahranjen prije njega, kao i – nakon njega – njegovi brat i snaha (roditelji sinovca) i još jedan srodnik (kćerka sinovca). Sinovac je smatrao da bi bilo nehumano da se pretura po njihovim posmrtnim ostacima, te da se postupa suprotno posljednjoj želji njegovog strica.

8. Dana 2. februara 2015. godine Osnovni sud u Herceg Novom je odbacio tužbu podnositeljke predstavke:

„Sud cijeni da tužilja nema pravni interes za podnošenje ovakve tužbe, obzirom da ista ne polaže, niti može polagati, nikakva prava na posmrtnim ostacima, u smislu svojinskih odnosa, bez obzira o čijem se ostacima radi, niti iz mjesta njihovog počinka može da crpi bilo kakva prava, imovinske ili statusne prirode ili u drugom pravnom smislu riječi.

... da tužbi ... nedostaje osnov u vidu nekog prava ili pravnog odnosa koji bi tužilja mogla imati iz eventualne usvajajuće odluke.

Kako je tužba tužilje usmjerena na utvrđenje prava na ekshumaciju posmrtnih ostataka njenog supruga, iz kojeg prava tužilja, kako je opisano, ne može crpjeti nikakvu pravnu korist, niti od tog prava zavisi kakva pravna posljedica, to je jasno da na strani tužilje ne postoji pravni interes za podnošenje ove tužbe.”

9. Sud se osvrnuo na član 188, u vezi sa članom 276 stavovi 1 i 6, Zakona o parničnom postupku (vidjeti stavove 19-20 u nastavku).

10. Dana 20. februara 2015. godine podnositeljka predstavke je uložila žalbu. Ona je tvrdila da je imala i moralni i pravni interes da se posmrtni ostaci njenog supruga sahrane u njihovoj zajedničkoj, a ne u nečijoj tuđoj, grobnici. Ona je zatražila od suda da utvrdi njeno pravo na izvršenje ekshumacije bez saglasnosti vlasnika grobnice, s obzirom da nije mogla

izvršiti ekshumaciju bez postojanja tog prava. Ona se takođe pozvala na odluku koju je donio Vrhovni sud Crne Gore 1994. godine (Rev.br. 153/94), kojom je utvrđeno da su za odlučivanje o prenosu posmrtnih ostataka iz jednog grobnog mjesta u drugo nadležni redovni sudovi.

11. Dana 20. aprila 2015. godine Viši sud u Podgorici je potvrdio prvostepenu odluku, pozivajući se na obrazloženje iz te odluke. Uz to, utvrđeno je da je postupak za ekshumaciju i prenos posmrtnih ostataka regulisan posebnim Pravilnikom o uslovima i načinu iskopavanja i prenosa umrlih lica. Konkretno, nadležni organ uprave za poslove sanitarnog nadzora (u daljem tekstu: „sanitarna inspekcija”) izdaje posebne dozvole za ekshumaciju i prenos i utvrđuje uslove u pogledu istih, ali dobijanje takve dozvole zahtijeva otvaranje posebnog postupka.

12. Dana 26. juna 2015. godine podnositeljka predstavke je podnijela ustavnu žalbu, citirajući članove 32 i 40 Ustava (vidjeti stavove 16 i 17 u nastavku). Ona je navela da je, konkretno, osnov njene tužbe bilo dobijanje saglasnosti sinovca, jer bez iste ne bi mogla biti izdata dozvola za ekshumaciju, niti izvršen prenos posmrtnih ostataka. Stoga, ona nije imala drugi način da ostvari svoje pravo osim preko sudova. Odbacivanjem njene tužbe sudovi su prepustili njen predmet samovolji tužene strane. Činjenica da crnogorskim zakonodavstvom nisu regulisana sva sporna pitanja koja se odnose na sahranjivanje i prenos posmrtnih ostataka nije značila da ona nije imala pravo na prenos posmrtnih ostataka svog supruga. Samim tim smatrala je da je lišena prava na pravično suđenje, te prava na porodični život u širem smislu. Ona se takođe pozvala na odluku Vrhovnog suda iz 1994. godine (vidjeti stav 10 gore). Dalje je navela da su regionalni sudovi, poput Opštinskog suda u Zagrebu i Županijskog suda u Zagrebu, odlučivali o tužbama koje se odnose na ekshumaciju i prenos posmrtnih ostataka iz jednog grobnog mjesta u drugo.

13. Dana 14. februara 2017. godine Ustavni sud je odbio ustavnu žalbu podnositeljke predstavke. Smatrao je, na osnovu člana 32 Ustava, da obrazloženje redovnih sudova nije bilo proizvoljno, te da je podnositeljka predstavke trebalo da pokrene postupke pred relevantnim upravnim organom. Takođe, podnositeljka predstavke nije dostavila kao dokaz odluku Vrhovnog suda iz 1994.godine. S obzirom na to da Vrhovni sud čuva spise predmeta pet godina, nakon kojeg perioda se uništavaju, predmet na koji se pozvala je vjerovatno takođe bio uništen. Štaviše, praksa sudova iz regiona je bila irelevantna. U vezi člana 40 Ustava, ovaj sud je utvrdio da se podnositeljka predstavke samo pozvala na isti, „bez navođenja ustavno prihvatljivih razloga za utvrđivanje kršenja u tom pogledu“, pa je stoga utvrđeno da je žalba očigledno neosnovana. Ta odluka je dostavljena podnositeljki predstavke 19. maja 2017. godine.

14. Dana 20. avgusta 2019. godine Javno komunalno preduzeće „Komunalno Nikšić“ obavijestilo je podnositeljku predstavke da ekshumacija i prenos posmrtnih ostataka nisu dozvoljeni bez saglasnosti vlasnika grobne parcele koja je u pitanju i dozvole lokalne sanitarne inspekcije.

15. Dana 21. avgusta 2019. godine sanitarna inspekcija je dopisom obavijestila podnositeljku predstavke da je sanitarni inspektor nadležan za izdavanje dozvola za ekshumaciju. Relevantnim propisima nije utvrđeno da li je u takvim predmetima bila potrebna ili nije saglasnost vlasnika predmetne grobne parcele; bez obzira na to, sanitarna inspekcija utvrđuje da li je bilo kakvih sporova u tom pogledu. Ako takav spor postoji, stranke najprije dobiju instrukcije da riješe sporno pitanje, a tek potom da inspekciji podnesu zahtjev za ekshumaciju i prenos. U dopisu je dalje navedeno da inspekcija nije upućena u to ko je ovlašćen da rješava takve sporove, već je pretpostavila da su u tom smislu nadležni sudovi.

RELEVANTNI ZAKONSKI OKVIR I PRAKSA

A. Ustav Crne Gore iz 2007. godine (objavljen u Službenom listu Crne Gore – „Sl.CG“ - br. 01/07 i 038/13)

16. Članom 32 se predviđa pravo na pravično i javno suđenje.

17. Članom 40 se predviđa pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života.

18. Članom 58 se jemči pravo na svojinu.

B. Zakon o parničnom postupku (objavljen u Službenom listu Republike Crne Gore – „Sl.RCG“ - br. 022/04, 028/05, i 076/06, i „Sl.CG“ br. 073/10, 047/15, 048/15, 051/17, 075/17, i 062/18)

19. Članom 188 se predviđa da tužilac može u tužbi da traži da sud samo utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava. Ovakva tužba može se podići kad tužilac ima pravni interes da sud utvrdi postojanje, odnosno nepostojanje nekog prava.

20. Članom 276 stavovi 1 i 6 se predviđa da sud donosi rješenje kojim se tužba odbacuje ukoliko, inter alia, ne postoji pravni interes tužioca za podnošenje tužbe za utvrđenje.

C. Krivični zakonik Crne Gore (objavljen u „Sl.RCG“ br. 070/03, 013/04 i 047/06, i u „Sl.CG“ br. 040/08, 025/10, 073/10, 032/11, 064/11, 040/13, 056/13, 014/15, 042/15, 058/15, 044/17, i 049/18)

21. Članovima 410 i 411 se predviđaju pojedinačno krivična djela uništavanja leša i groba.

22. Članom 410 se predviđa da ko neovlašćeno iskopa, odnese, sakrije ili uništi leš, dio leša ili pepeo ili druge posmrtno ostatke mrtvog, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

23. Članom 411 se predviđa da ko neovlašćeno pokopa, razruši, ošteti ili grubo povrijedi grob ili drugo mjesto u kojem se umrli sahranjuje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine. Istom kaznom kazniće se i ko neovlašćeno uništi, ošteti ili ukloni ili grubo povrijedi spomenik ili drugo spomen-obilježje umrlom licu. Članom 411a se predviđa da ko ošteti, uništi, neovlašćeno izmijeni, doradi, izmjesti, zamijeni ili ukloni spomen-obilježje, ili podigne spomen-obilježje koje nije dozvoljeno, kazniće se zatvorom od jedne do tri godine.

D. Pravilnik o uslovima i načinu iskopavanja i prenosa umrlih lica (objavljen u Službenom listu Socijalističke Republike Crne Gore, br. 011/88)

24. Članom 5 se predviđa da je opštinski organ uprave nadležan za poslove sanitarnog nadzora koji izdaje odobrenje i istim utvrđuje uslove za iskopavanje i prenos umrlog lica na teritoriji SFRJ. Članom 7 se predviđa da se iskopavanje i prenošenje umrlog lica, kao i opremanje i prenošenje umrlog lica koje nije bilo sahranjeno, radi sahrane preko granice, može vršiti samo po prethodno pribavljenom odobrenju koje izdaje republički sanitarni inspektor u saglasnosti sa Republičkim sekretarijatom za unutrašnje poslove i sprovednice koju izdaje opštinski organ uprave nadležan za poslove sanitarnog nadzora čiji je radnik odnosno drugo ovlašćeno lice prisustvovalo iskopavanju (opremanju) umrlog lica.

E. Zakon o svojinsko-pravnim odnosima (objavljen u „Sl.CG“ br. 019/09)

25. Članom 6 se predviđa, inter alia, da je svako dužan da se uzdržava od povrede prava svojine drugog lica.

F. Relevantna domaća sudska praksa

26. Nepoznatog dana prije aprila 1995. godine, određeni prvostepeni sud je odbacio tužbu koju je podnijelo lice A. tražeći da lice B. ukloni posmrtno ostatke tetke lica B. iz određene grobnice. Sud je utvrdio da nije bio nadležan za odlučivanje o prenosu posmrtnih ostataka iz jednog grobnog mjesta u drugo. Ovu presudu je potvrdio drugostepeni sud. Dana 30. aprila 1995. godine Vrhovni sud (Rev.br.153/94) je potvrdio stanovište da je lokalna sanitarna inspekcija nadležna za izdavanje dozvola za uklanjanje posmrtnih ostataka, ali je utvrdio da je u spornom predmetu lice A. imalo pravo da koristi predmetno grobno mjesto, te da je to svojinsko-pravno pitanje na osnovu koga je ona mogla da zahtijeva sudsku zaštitu ukoliko smatra da su njena prava kao sukorisnika te grobne parcele bila povrijeđena. Drugim riječima, jedino je putem sudova bilo moguće regulisati upotrebu grobnog mjesta od strane njenih suvlasnika; tužilja je stoga bila ovlašćena da traži zaštitu tog prava pred sudovima.

27. Dana 24. novembra 2014. godine prvostepeni sud u Nikšiću oglosio je krivim lice X. zbog uništavanja leša i izrekao mu uslovnu kaznu. Sud je utvrdio da je lice X. počeo da gradi kosturnicu bez dozvole na mjestu gdje je lice Y. već bilo sahranjeno. Kada je locirao

posmrtno ostatke od lica Y., lice X. ih je ubacilo u plastičnu kesu, a potom ih je prebacilo u crkvu, za šta nije imalo dozvolu. Ovu odluku je potvrdio Viši sud u Podgorici 12. februara 2015. godine.

28. Dana 26. novembra 2014. godine prvostepeni sud u Rožajama je oglašio krivim lice Z. zbog uništavanja groba jer je, bez dozvole, uklonilo spomen-obilježja sa groba lica S. Nepoznatog dana nakon toga, ta je odluka postala pravosnažna.

29. Dana 11. novembra 2015. godine prvostepeni sud u Rožajama je presudio u korist tužilaca i naložio je da lice Z. vrati spomen-obilježje na grob lica S. u roku od petnaest dana. Istovremeno je sud odbio zahtjev koji su podnijeli tužioci u kojem se nalagalo da lice Z. ukloni posmrtno ostatke svoga oca iz groba lica S., s obzirom na to da je utvrđeno da otac lica Z. nije bio tu sahranjen. Ova odluka je potvrđena od strane Višeg suda u Bijelom Polju 21. decembra 2015. godine.

30. U septembru i oktobru 2018. godine Uprava za inspekcijske poslove – odsjek za zdravstveno-sanitarnu inspekciju je donijela tri odluke kojima se dopušta ekshumacija, prenos i ponovno sahranjivanje posmrtnih ostataka tri lica iz Crne Gore. U nijednom od ovih predmeta nije postojao bilo kakav spor između uključenih stranki.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 8 KONVENCIJE

31. Podnositeljka predstavke se žalila na osnovu člana 8 Konvencije da, uzimajući u obzir odbijanje sudova da donesu odluku u meritumu povodom njene tužbe, država se nezakonito umiješala u njen privatni i porodični život u smislu člana 8, u kojem se navodi kao što slijedi:

„1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javne vlasti neće se miješati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, javne bezbjednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.”

A. Podnesci stranaka

1. Vlada

32. Vlada je navela da podnositeljka predstavke nije iscrpila sve djelotvorne domaće pravne lijekove. Naime, ona nikada nije podnijela zahtjev za ekshumaciju i prenos posmrtnih ostataka njenog supruga sanitarnoj inspekciji ili relevantnom opštinskom pogrebnom preduzeću, koje je bilo odgovorno za sprovođenje ekshumacije i prenosa posmrtnih ostataka.

33. Vlada je priznala da je takođe bila potrebna saglasnost vlasnika grobnog mjesta iz koje se ekshumacija treba sprovesti. Zaista, propisi koje je inspekcija primjenjivala u ovom pogledu nisu regulisali slučajeve u kojima nije bila data takva saglasnost; niti je Vlada uspjela da identifikuje takve predmete među prethodnim odlukama inspekcije, s obzirom da je ovo bio veoma specifičan predmet. Međutim, čak i da je podnositeljka predstavke sumnjala u djelotvornost određenog pravnog lijeka, svakako je bila u obavezi da ga iskoristi, kako bi time omogućila sanitarnoj inspekciji da ispita sve aspekte njenog predmeta u meritumu, nakon čega bi bila u mogućnosti da uloži žalbu Ministarstvu zdravlja, a potom da pokrene upravni postupak pred Upravnim sudom. U svakom slučaju, čak i da je sinovac dao svoju saglasnost, ekshumacija ne bi mogla biti izvršena bez prethodno odgovarajuće bezbjednosne procjene inspekcije.

34. Vlada je smatrala da je predstavka bila takođe prirode „četvrtog stepena“, s obzirom na to da nije zadatak Suda da se bavi stanovištima domaćih sudova koja se odnose na činjenice i tumačenje i primjenu domaćeg zakonodavstva.

35. Vlada je nadalje tvrdila da ne postoji sudska praksa koja se odnosi na član 8, a kojom se zahtijeva od države da osigura identifikaciju, ekshumaciju ili sahranjivanje posmrtnih ostataka na zahtjev porodice. Jasno je da je postojao sukob privatnih interesa u spornom

predmetu, a ono što je takođe trebalo da se uzme u obzir su bili interesi tužene strane – odnosno sinovca supruga podnositeljke predstavke.

36. Iako je podnositeljka predstavke tvrdila da je njen suprug želio da bude sahranjen u BIH, ona nije dostavila bilo kakav dokaz u tom pogledu. Prema navodima njegovog sinovca, suprug podnositeljke predstavke je bio sahranjen u Crnoj Gori u skladu sa njegovom posljednjom željom i zajedno sa članovima njegove uže porodice, čiji posmrtni ostaci su sada zajedno pomiješani. Uz to, podnositeljka predstavke je tvrdila da njen suprug nije bio sahranjen u BIH iz razloga što je rat bio u toku u vrijeme njegove smrti. Međutim, taj rat je okončan krajem 1995. godine, a podnositeljka predstavke je tražila saglasnost sinovca za ekshumaciju tek u junu 2014. godine – gotovo dvadeset godina kasnije.

37. Odluka koju je donio Viši sud u Bijelom Polju, na koju se podnositeljka predstavke pozivala, razlikovala se od konkretnog predmeta. Najprije, u tom predmetu posmrtni ostaci nisu bili sahranjeni u grobnici čiji su vlasnici bili tužioc. Drugo, predmetna tužba je imala za cilj da obaveže tuženu stranu da ukloni posmrtnu ostatku svog oca, a ne da ustanovi da oni imaju pravo da izvrše ekshumaciju posmrtnih ostataka jednog lica iz groba nekog drugog lica.

38. Vlada je zaključila da, imajući u vidu okolnosti konkretnog predmeta, od relevantnih organa vlasti nije se očekivalo da preduzmu mjere prenosa posmrtnih ostataka supruga podnositeljke predstavke. Sudovi su razmotrili činjenice ovog predmeta i nakon ocjene sadržaja tužbe, odlučili su da je odbace. Iako je prepoznat značaj emocija i specifičnost situacije, Vlada je navela da su u pogledu konkretnog predmeta domaći sudovi postupali u skladu sa propisima koji su na snazi.

2. Podnositeljka predstavke

39. Podnositeljka predstavke je navela da se podnošenje zahtjeva upravnom organu ne može smatrati djelotvornim domaćim pravnim lijekom, s obzirom na to da je bilo nemoguće da se dobije odluka o ekshumaciji ili da se takva odluka primijeni u slučaju postojanja bilo kakvog spora u tom pogledu. Iako dobijanje saglasnosti nije propisano građanskim zakonodavstvom kao uslov za ekshumaciju, postupanje bez takve saglasnosti se smatra krivičnim djelom. Čak se odredbama kojima se uređuju svojinsko-pravni odnosi zabranjuje kršenje svojinskih prava drugih lica. Podnositeljka predstavke je navela da je bilo nejasno koji drugi pravni lijek je mogla iskoristiti, s obzirom da – po priznanju Vlade – bilo kakav drugi pravni lijek nije bio definisan niti propisan domaćim zakonodavstvom. U konkretnom predmetu nije postojao posebni postupak putem koga bi podnositeljka predstavke mogla da dobije saglasnost da otvori nečiji tuđi grob, osim putem sudskih postupaka.

40. Vladini navodi da postupci za ekshumaciju nisu bili regulisani ni zakonski ni kroz upravnu praksu odražavaju nesigurnost i nepredvidivost relevantnog domaćeg prava i njegove nemogućnosti da obezbijedi adekvatnu zaštitu protiv arbitrarnosti, u suprotnosti sa zahtjevom zakonitosti člana 8.

41. Vladine tvrdnje da je postojao sukob interesa privatnih lica i da su okolnosti predmeta upućivale da je suprug podnositeljke predstavke bio sahranjen u skladu s njegovom posljednjom željom, domaći sudovi su trebali ispitati u meritumu nakon saslušanja parničnih stranaka i sprovođenja dokaza.

42. Podnositeljka predstavke je takođe tvrdila da iz odluke Višeg suda u Bijelom Polju i odluke Vrhovnog suda iz 1994. godine proizilazi da su redovni sudovi nadležni za meritorno odlučivanje o sličnim zahtjevima. Konkretno, odlukom Vrhovnog suda iz 1994. godine se upućuje da je pravo na upotrebu grobne parcele bilo svojinsko-pravne prirode, čija se zaštita ostvaruje pred sudovima. Podnositeljka predstavke nije dostavila predmetnu odluku sudovima, s obzirom na to da je pretpostavila da će je oni imati, naročito ako se uzme u obzir da je ta odluka objavljena na internetu. Takođe, sudovi iz regiona su već u pogledu sličnih predmeta odlučivali u meritumu.

B. Prihvatljivost

43. Sud ponavlja da se na osnovu člana 35 stav 1 može baviti predmetom tek nakon što su iscrpljeni svi domaći pravni lijekovi. Podnosioci predstavke treba da pruže domaćim organima vlasti mogućnost, koja je u principu namijenjena stranama Ugovornicama, da spriječe ili isprave navodne povrede koje su im stavljene na teret. Ovo pravilo se zasniva na pretpostavci da postoji djelotvoran pravni lijek dostupan u domaćem sistemu u pogledu navodne povrede. Jedini pravni lijekovi koji treba da budu iscrpljeni na osnovu člana 35 stav 1 su oni koji se odnose na navodnu povredu, i koji su dostupni i dovoljni. Postojanje takvih lijekova mora biti dovoljno sigurno, ne samo u teoriji već i u praksi, i ukoliko nije tako ono nemaju potrebnu dostupnost i djelotvornost: pa je na tuženoj državi da su ti razni uslovi ispunjeni (vidjeti, među mnogim drugim citatima, Vučković i drugi protiv Srbije (preliminarni prigovor) [VV], br. 17153/11 i 29 drugih, stav 69-77, 25. mart 2014. godine, i Parrillo protiv Italije [VV], br. 46470/11, stav 87, ECHR 2015. godine, uz dalje reference).

44. Vraćajući se na konkretan predmet, Sud primjećuje da ne postoje pozitivni propisi kojima se eksplicitno utvrđuje procedura koja se primjenjuje u predmetima u kojima vlasnik grobnog mjesta iz kojeg ekshumacija treba da se izvrši nije dao saglasnost. Kada je u pitanju opšta praksa, relevantni upravni organ (sanitarna inspekcija) na koji Vlada upućuje, obavijestio je podnositeljku predstavke da je bio nadležan za izdavanje dozvola za ekshumaciju, ali da se nije bavio slučajevima kada je postojao bilo kakav spor u tom pogledu. Eksplicitno je naveo da su stranke u takvim slučajevima dobijale instrukcije da najprije riješe spor; međutim, rješavanje sporova nije bilo u nadležnosti upravnog organa koji je zadužen za izdavanje dozvola za ekshumaciju. Imajući u vidu ovu činjenicu, Sud smatra da postojanje pravnog lijeka, koji je istakla Vlada, nije bilo dovoljno sigurno ni u teoriji ni u praksi, pa je stoga nedostajala potrebna dostupnost i djelotvornost. Stoga je podnositeljka predstavke bila oslobođena obaveze korišćenja tog lijeka. Vladin prigovor u tom pogledu mora stoga biti odbijen.

45. Sud primjećuje da ova žalba nije očigledno neosnovana ni neprihvatljiva po bilo kom drugom osnovu koji je naveden članom 35 Konvencije. Stoga, mora se proglasiti prihvatljivom.

C. Osnovanost

46. Na početku, Sud je pozvan da odredi da li se žalba podnositeljke predstavke tiče prava koje potpada pod polje primjene člana 8 Konvencije. Počinje tako što podsjeća da su sadržaj termina „privatnog i porodičnog života“ široki pojmovi koji se ne mogu iscrpno definisati (vidjeti, *Pretty protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br.2346/02, stav 61, ECHR 2002-III; *Parrillo*, gore citiran, stav 153; i *Paradiso i Campanelli protiv Italije* [VV], br.25358/12, stavovi 140-141, 24. januar 2017. godine).

47. Važno je navesti da je Sud u svojoj sudskoj praksi postupao na osnovu toga da se, u principu, na koncept privatnog i porodičnog života, srodnici mogu pozivati u vezi sporova koji proističu u kontekstu grobnih mjesta i drugih dogovora o sahranjivanju preminulih članova porodice. Stoga, u *Pannullo i Forte protiv Francuske* (br. 37794/97, ECHR 2001 X), Sud je utvrdio da je zastojem u predaji tijela djeteta podnositeljki predstavke nakon istrage, povrijeđen član 8 Konvencije i u pogledu privatnog i pogledu porodičnog života. Štaviše, u predmetu *Znamenskaya protiv Rusije* (br.77785/01, od 2. juna 2005. godine), Sud je smatrao da je aspekt privatnog života člana 8 primjenljiv na pitanje da li je majka imala pravo da izmijeni porodično ime na nadgrobnom spomeniku svog mrtvorodenog djeteta. Konačno, sahranjivanje mrtvorodenog djeteta u zajedničkoj grobnici bez konsultovanja ili obavještanja majke, zajedno sa prevozom tijela običnim vozilom, predstavljalo je miješanje u poštovanje majčinog prava na privatni i porodični život koje nije imalo osnova u domaćem pravu (vidjeti *Hadri-Vionnet protiv Švajcarske*, br. 55525/00, 14. februar 2008. godine).

48. Međutim, u svojoj dosadašnjoj sudskoj praksi, Sud nije zauzeo eksplicitan stav u vezi toga da li zahtjev za ekshumaciju posmrtnih ostataka srodnika za prenos na novo mjesto

počinka potpada pod član 8 Konvencije. U predmetu *Elli Poluhas Dödsbo protiv Švedske* (br. 61564/00, stav 23, ECHR 2006 I) Sud je postupao sa „pretpostavkom” da je odbijanje dozvole za prenos urne na novo mjesto počinka predstavljalo miješanje u privatni život udovice. Uzimajući u obzir širok opseg pojmova „privatnog i porodičnog života”, protumačenih u kontekstu člana 8 Konvencije i temeljnih principa koji se mogu izdvojiti iz gore citirane sudske prakse (vidjeti stav 47 gore), Sud sada utvrđuje da zahtjev koji je podnio blizak srodnik, poput onog koji je podnijela podnositeljka predstavke u konkretnom predmetu, za ekshumaciju ostataka preminulog člana porodice radi prenosa na novo mjesto počinka treba da u načelu bude ispitan u okviru oba aspekta ove odredbe Konvencije. Međutim, Sud želi da razjasni da će priroda i obim ovog prava, kao i opseg obaveza države iz Konvencije u predmetima ovog tipa, zavisiti od konkretnih okolnosti i navedenih činjenica.

49. U konkretnom predmetu, Sud podsjeća da je svrha žalbe podnositeljke predstavke pred ovim Sudom usmjerena na odbijanje nacionalnih sudova da odlučuju o njenoj tužbi u meritumu. Njena tužba, kako je podnijeta prvostepenom sudu (vidjeti stav 6 gore), sastojala se od toga da je ona pozvala domaći sud da utvrdi da je imala pravo da izvrši ekshumaciju posmrtnih ostataka njenog supruga i da ih prenese u grobnicu u BiH. Tuženi u ovim građanskim postupcima je bio sinovac njenog supruga. Prvostepeni sud je odbacio njenu tužbu, koju presudu je po žalbi potvrdio Viši sud u Podgorici (vidjeti stav 11 gore). Štaviše, njenu ustavnu žalbu je odbio Ustavni sud 14. februara 2017. godine (vidjeti stav 13 gore).

50. U svijetlu gore navedenog, a suprotno predmetu *Elli Poluhas Dödsbo* (gore citiran), suština žalbe podnositeljke predstavke je usmjerena na nedostatak materijalnog ispitivanja njene tužbe od strane nacionalnih sudova u građanskom postupku protiv treće strane. Stoga, ovaj predmet se tiče pitanja pozitivnih obaveza države u sferi odnosa između pojedinaca i prvenstveno je potrebno da Sud ispita da li je postojao odgovarajući pravni okvir koji reguliše predmetnu situaciju i procijeni postupanje domaćih organa vlasti u tom pogledu (vidjeti *Bărbulescu protiv Rumunije* [VV], br. 61496/08, stav 115, 5. septembar 2017. godine (izvodi)).

51. U tom smislu, Sud podsjeća na svoju dosljednu sudsku praksu u onom smislu da iako državne obaveze mogu da uključuju usvajanje mjera koje imaju za cilj obezbjeđivanje poštovanja privatnog ili porodičnog života, izbor primijenjenih sredstava za obezbjeđenje usaglašenosti sa članom 8 Konvencije u sferi međusobnih odnosa pojedinaca je u principu pitanje koje potpada pod polje slobodne procjene strana Ugovornica, bez obzira da li su obaveze države pozitivne ili negativne. Postoje različiti načini obezbjeđenja poštovanja privatnog života i priroda obaveze države će zavisiti od konkretnog aspekta privatnog ili porodičnog života koji su predmet ispitivanja. Iako granice između pozitivnih i negativnih obaveza države u smislu ove odredbe nisu podložne za preciznu definiciju, primjenljivi principi su, bez obzira na to, slični. U oba konteksta treba uzeti u obzir pravičnu ravnotežu koja se mora uspostaviti između konkurentskih interesa pojedinca i zajednice u cjelini; i u oba konteksta država uživa određeno polje slobodne procjene (vidjeti *Bărbulescu*, gore citiran, stav 113). Širina ovog polja varira i zavisi od brojnih činilaca, uključujući prirodu predmetnog konvencijskog prava, njegovu važnost za pojedinca, prirodu miješanja i cilja kojem se miješanjem teži (vidjeti *S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 30562/04 i 30566/04, stav 101-102, ECHR 2008).

52. Sud je već utvrdio, u predmetu u kome su domaći nadležni organi odbili da dozvole podnositeljki predstavke ekshumaciju i prenos urne njenog supruga, da je ta procjena obuhvatila odmjerenje interesa pojedinca u ostvarivanju prava na prenos iz grobnog mjesta naspram uloge društva u obezbjeđivanju svetosti groba. Prema stanovištu Suda, ovo je naročito važno i osjetljivo pitanje zbog čega državama treba pružiti široko polje slobodne procjene (vidjeti *Elli Poluhas Dödsbo*, gore citiran, stav 25).

53. Sud primjećuje da je podnositeljka predstavke u konkretnom predmetu željela da izvrši ekshumaciju i prenos posmrtnih ostataka svoga supruga, ali su isti bili sahranjeni u grobnici njegovog sinovca zajedno sa posmrtnim ostacima ostalih članova porodice i posmrtni ostaci svih članova u grobnoj parceli su bili pomiješani. Iako se domaćim zakonodavstvom ne predviđa eksplicitno da je bila potrebna saglasnost sinovca za sprovođenje ekshumacije, u suštini je to bio slučaj. Naime, i pogrebno preduzeće i relevantna sanitarna inspekcija su potvrdili, inter alia, da je u praksi neophodna saglasnost vlasnika grobne parcele (vidjeti stavove 14-15 gore). U odsustvu takve saglasnosti, ne može se izdati bilo kakva dozvola niti se može izvršiti ekshumacija. Nadalje, iskopavanje grobnica i leševa bez dozvole predstavlja krivično djelo (vidjeti stavove 21-23 iznad). Interes podnositeljke predstavke u procesu ekshumacije i prenosa posmrtnih ostataka njenog supruga se stoga mora odmjeriti ne samo u odnosu na ulogu društva u obezbjeđivanju svetosti grobnih mjesta, već i u odnosu na prava koja pripadaju sinovcu njenog supruga.

54. U predmetu Elli Poluhas Dödsbo (gore citiran, stav 28) Sud je utvrdio da su domaći organi postupali u skladu sa širokim poljem slobodne procjene koje im je dodijeljeno u takvim pitanjima, s obzirom da su razmotrili sve relevantne okolnosti i da su ih pažljivo odmjerili jedan naspram drugog, pružajući relevantne i dovoljne razloge za svoju odluku. Kada je u pitanju konkretan predmet, osim razmatranja da li su, sa praktičnog stanovišta, ekshumacija i uklanjanje posmrtnih ostataka bili mogući i/ili laki i da li su postojali bilo kakvi interesi od značaja za javno zdravlje, postoji niz drugih pitanja koja zahtijevaju pojašnjenje. Konkretno, nije razjašnjeno da li je suprug podnositeljke predstavke živio u BIH i da li je vlasnik grobnice bila samo podnositeljka predstavke ili su je oni zajedno sagradili da bi oboje bili tu sahranjeni jednog dana. Takođe izgleda da je postojao spor u pogledu toga da li je suprug podnositeljke predstavke bio sahranjen u Crnoj Gori u skladu sa svojom sopstvenom željom ili nije. Nije pojašnjeno ni to da li postoji išta što sprječava podnositeljku predstavke da mjesto njenog konačnog počinka bude u istom grobnom mjestu u kome je sahranjen suprug, u slučaju da se proces ekshumacije ne izvrši.

55. S obzirom na to da se ovaj predmet tiče pozitivnih obaveza države da uspostavi ravnotežu među suprostavljenim interesima pojedinaca (vidjeti stav 50 gore), Sud treba da ispita da li je tužena država uspostavila odgovarajući pravni okvir u cilju odmjeravanja suprostavljenih interesa, te da li je identifikovala i na adekvatan način uravnotežila takve interese u konkretnom predmetu.

56. Kada je u pitanju odgovarajući pravni okvir Sud najprije uočava da se domaćim zakonodavstvom naizgled ne uređuju situacije poput ove iz konkretnog predmeta – tj. da se njime ne obezbjeđuje mehanizam kojim bi se preispitala srazmjernost ograničenja relevantnih prava podnositeljke predstavke iz člana 8 (vidjeti Solska i Rybicka protiv Poljske, br. 30491/17 i 31083/17, stav 126 in fine, 20. septembar 2018. godine). Naime, niti Pravilnik o uslovima i načinu iskopavanja i prenosa umrlih lica iz 1988. godine (vidjeti stav 24 gore), niti bilo koji drugi zakonski propis ne definišu materijalne standarde za rješavanje sporova između članova porodice u pogledu ekshumacije, ili mjesta konačnog počinka posmrtnih ostataka preminulog rođaka. Pored toga, organ koji je zadužen za rješavanje takvih sporova nije definisan. Konkretno, domaći sudovi su zauzeli stav da je potrebno da podnositeljka predstavke podnese zahtjev upravnom organu, koji zauzvrat nije mogao da obradi bilo koji takav zahtjev u odsustvu saglasnosti treće strane (tj. sinovca njenog pokojnog supruga). Kao što je već uočeno, upravni organi, se u suštini ne bave takvim pitanjima. U slučaju postojanja spora, upravni organi daju instrukcije strankama da najprije riješe sporno pitanje, pa tek onda da podnesu zahtjev za ekshumaciju. Takvom postupku, prema viđenju Suda, očigledno nedostaje mogućnost odmjeravanja suprostavljenih interesa. Takvi interesi bi možda mogli da se balansiraju na adekvatan način u građanskom raspravnom postupku koji je podnositeljka predstavke zapravo i pokrenula.

57. Građanski sudovi, međutim, nisu uspjeli da prepoznaju bilo kakav pravni interes podnositeljke predstavke utvrđujući da podnositeljka predstavke nije imala „imovinske, statusne ili bilo koje druge interese u svojoj tužbi“, koje je stanovište potvrđeno u kasnijim fazama postupaka. Stoga, u odlučivanju o tužbi podnositeljke predstavke domaći sudovi su propustili da prepoznaju postojanja njenih prava u smislu člana 8 i, nakon toga, na pravilan način odmjere njena prava u odnosu na suprostavljeni interes sinovca njenog supruga.

58. U smislu gore navedenog, Sud utvrđuje da je došlo do povrede člana 8 Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 6 KONVENCije

59. Podnositeljka predstavke se takođe žalila na osnovu člana 6 da joj je odbijanjem domaćih sudova da ispitaju njenu tužbu u meritumu uskraćeno pravo na pristup sudu. Relevantni dio člana 6 glasi kao što slijedi:

„Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ... ima pravo na ... pravičnu ... raspravu ... pred ... sudom.”

60. Vlada je osporila ovu žalbu.

61. S obzirom na to da je žalba podnositeljke predstavke u kontekstu člana 6 već bila ispitana u svijetlu člana 8, i imajući u vidu njegova nalazišta u vezi s tim, Sud proglašava žalbu u vezi člana 6 prihvatljivom, ali smatra da nema potrebe da se zasebno ispituje u meritumu.

III. DRUGE NAVODNE POVREDE KONVENCije

62. U konačnom, podnositeljka predstavke se žalila u svom izjašnjenju od 13. septembra 2019. godine po prvi put da je odbacivanjem tužbe od strane domaćih sudova došlo do povrede njenih prava iz članova 9 i 13 Konvencije.

63. Vlada je osporila ove žalbe kao neosnovane i navela da ih, pod bilo kojim okolnostima, nije odgovarajuće razmatrati u kontekstu ove predstavke.

64. Sud primjećuje da ove žalbe nisu bile uključene u inicijalnu predstavku, već da su iznijete u izjašnjenju podnositeljke predstavke od 13. septembra 2019. godine. Sud, shodno tome, smatra da nije potrebno da ovo razmatra u kontekstu ove predstavke (vidjeti Stanka Mirković i drugi protiv Crne Gore, br.33781/15 i 3 druge, stav 66, 7. mart 2017. godine, i tu citirani izvori).

IV. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCije

65. Članom 41 Konvencije se predviđa:

„Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.”

A. Šteta

66. Podnositeljka predstavke je tražila 16.700,00 eura na ime nematerijalne štete.

67. Vlada je osporila ovaj zahtjev kao neosnovan.

68. Sud dodjeljuje podnositeljki predstavke iznos od 4.500,00 eura na ime nematerijalne štete, uvećano za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti.

B. Troškovi i izdaci

69. Podnositeljka predstavke je takođe tražila 3.250,97 eura za troškove i izdatke koji su nastali pred domaćim sudovima i Sudom.

70. Vlada je osporila ovaj zahtjev kao neosnovan.

71. U skladu sa sudskom praksom Suda, podnositeljka predstavke ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u onoj mjeri u kojoj je dokazano da su oni nužno i stvarno nastali, te da su s obzirom na visinu razumni. U konkretnom predmetu, na osnovu dostavljene dokumentacije i gore navedenih kriterijuma, Sud smatra razumnim da joj dosudi cjelokupan

traženi iznos kao naknadu za sve troškove, uvećano za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti podnositeljki predstavke.

C. Zatezna kamata

72. Sud smatra da je primjereno da kamatna stopa bude zasnovana na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procentna poena.

IZ TIH RAZLOGA, SUD, JEDNOGLASNO,

1. Proglašava predstavku prihvatljivom;
2. Utvrđuje da je bilo povrede člana 8 Konvencije;
3. Utvrđuje da nema potrebe da ispituje žalbu na osnovu člana 6 Konvencije;
4. Utvrđuje

(a) da tužena država treba da plati podnositeljki predstavke, u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti presude u skladu sa članom 44 stav 2 Konvencije, sljedeće iznose:

(i) 4.500,00 eura (četiri hiljade i pet stotina eura), uvećano za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti, na ime nematerijalne štete;

(ii) 3.250,97 (tri hiljade dvije stotine i pedeset eura i devedeset i sedam centi), uvećano za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti podnositeljki predstavke, na ime troškova i izdataka;

(b) da će se od dana isteka gore navedena tri mjeseca do dana isplate obračunavati obična kamata koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uz dodatak od tri procentna poena;

2. Odbija ostatak zahtjeva podnositeljke predstavke za pravičnim zadovoljenjem.

Sačinjeno na engleskom jeziku, u pisanoj formi, dana 9. juna 2020. godine, na osnovu Pravila 77 stavovi 2 i 3 Poslovnika Suda.

Stanley Naismith
registrar

Robert Spano
predsjednik

U skladu sa članom 45 stav 2 Konvencije i Pravilom 74 stav 2 Poslovnika Suda, izdvojeno mišljenje sudije Pavli, udruženo sa mišljenjem sudije Roosma je priloženo uz ovu presudu.

R.S.
S.H.N.

ZAJEDNIČKO IZDVOJENO MIŠLJENJE SUDIJE PAVLI, I SUDIJE ROOSMA

1. U današnjoj presudi, Sud utvrđuje po prvi put jednoglasno, da zahtjev bliskog člana porodice za ekshumaciju posmrtnih ostataka srodnika i njihov prenos na drugo mjesto počinka potpada u okvire člana 8 Konvencije. Međutim, u presudi se s predostrožnošću navodi da će „priroda i obim ovog prava ... zavisiti od konkretnih okolnosti i navedenih činjenica“ (stav 48). Ovo pišem zasebno s obzirom da smatram da bi neka dodatna razmatranja bila adekvatna u cilju utvrđivanja ove nove prakse.

2. Obrazloženje presude počiva na proširivanju postojeće sudske prakse koja se tiče čvrsto utemeljenih prava članova porodice u kontekstu odlučivanja o grobnom mjestu i ostalim dogovorima o sahranjivanju nakon smrti srodnika (vidjeti stav 47 ove presude). Takvi su dogovori obično odraz jedne kulture, tradicije i religioznih ili filozofskih uvjerenja kao i posljednjih želja pokojnika. U tom smislu, ne smatra se kontroverznom činjenica da oni zaslužuju zaštitu u okviru aspekta i privatnog i porodičnog života iz člana 8.

3. Ekshumacija posmrtnih ostataka nakon proticanja određenog vremena od sahrane je, međutim, složenije pitanje i tipično je predmet strožije kontrole u domenu evropskog pravnog sistema. Od nacionalnih organa vlasti se često zahtijeva da odmjere suprostavljena

razmatranja koja se obično ne javljaju automatski nakon smrti srodnika. Osnovni princip među ovima jeste potreba da se poštuje „spokoj mrtvih lica“ i da se spriječi ekshumacija u odsustvu nekog važnog razloga; neki nacionalni ili lokalni organi vlasti primjenjuju načelo minimalnog perioda počinka pokojnika, tokom kojeg postoji snažna pretpostavka protiv ekshumacije (npr. deset godina u Austriji, Njemačkoj i djelovima Italije).¹ Ovaj restriktivni princip je Sud brzo prepoznao u predmetu Elli Poluhas Dödsbo protiv Švedske (br. 61564/00, ECHR 2006 I) (vidjeti stav 52 presude). Razmatranja koja se zasnivaju na svetosti grobnih mjesta imaju dodatnu potporu u očiglednom interesu javnog zdravlja. Pored toga, postoji mogućnost razmatranja imovinskih interesa trećih lica u vezi sa grobnim mjestom ili suprostavljenih porodičnih zahtjeva u odnosu na želje preminulog. Stoga, izgleda da je teže govoriti o potpunom „pravu na ekshumaciju“ već prije o legitimnim interesima u kontekstu privatnog ili porodičnog života koji se mogu aktivirati u određenim izuzetnim okolnostima. Uopšteno gledano, smatram da države imaju pravo na široko polje slobodne procjene u uređivanju pitanja ekshumacije, u poređenju sa prvobitnim dogovorima o sahranjivanju.

4. Razlozi koji se generalno smatraju legitimnim za zahtijevanje ekshumacije uključuju, između ostalog, mogućnost srodnika da bolje čuvaju i odaju poštu na novoj lokaciji; tvrdnja da posljednje želje preminulog srodnika nisu bile ispoštovane; spajanje posmrtnih ostataka različitih članova porodice na jednom mjestu; ili privremena priroda prvobitnog mjesta sahranjivanja. Upravni ili sudski organ vlasti mora bez izuzetka dozvoliti proces ekshumacije. Međutim, čak i zahtjevi koji su zasnovani na navedenim motivima ne odobravaju se nužno po automatizmu, i mogu biti odbijeni kada se balansiraju u odnosu na druga razmatranja, kao što su „postojanost mjesta sahranjivanja“ ili želje drugih članova porodice.²

5. Vraćajući se na osnovanost konkretnog predmeta, zahtjev podnositeljke predstavke za ekshumaciju i prenos posmrtnih ostataka njenog supruga u grobnicu u njenoj sopstvenoj zemlji potpada pod okvir člana 8 Konvencije u smislu prava na raspolaganje posmrtnim ostacima, kako je i navedeno u presudi. Njen zahtjev je prema njenoj tvrdnji motivisan posljednjim željama njenog supruga – činjenicu koju osporava sinovac njenog supruga – kao i njihovim prvobitnim planom da budu zajedno sahranjeni u porodičnoj grobnici u Bosni i Hercegovini. Kao preživjeli supružnik, njene preferencije imaju prvenstvo u odnosu na one drugih (daljih) članova porodice, ukoliko se ne dokaže da su suprotnosti sa posljednjom željom preminulog lica. Činjenica da je prvobitno sahranjivanje njenog supruga obavljeno u toku oružanih sukoba u Bosni i Hercegovini takođe je veoma važna za razmatranje. Nacionalni organi vlasti treba da pažljivo sagledaju sve ove činioce.

6. Nemam puno da dodam analizi iz presude o nedostacima zakonskog okvira tužene države i nedostatka adekvatnog odmjeravanja od strane nacionalnih sudova. Ne može se isključiti činjenica da su, uprkos postojanju pravnih praznina, domaći sudovi mogli da se oslone na opšte principe građanskog i porodičnog prava u cilju prepoznavanja legitimnih interesa podnositeljke predstavke u domenu privatnog i porodičnog života i da su mogli da ih odmijere u odnosu na zahtjeve ostalih članova porodice ili bilo koje druge suprostavljene javne interese prepoznate u drugom stavu člana 8. Umjesto toga, prosto su zaključili da podnositeljka predstavke nije imala „svojinskih, statusnih ili bilo kojih drugih interesa“ pri zahtijevanju prenosa posmrtnih ostataka svog supruga. Ovo je dovoljan osnov za utvrđivanje povrede člana 8 u konkretnom predmetu.

¹ U nekim zemljama ili lokalitetima praksa u pogledu ekshumacije je u određenoj mjeri fleksibilnija, ali ovo je prvenstveno zbog malobrojnosti grobnih parcela u velikim urbanim centrima.

² Vidjeti, na primjer, Cass. Civ. Ire, od 7. februara 2018. godine, br. 17-18298 (Francuski kasacioni sud); i Upravni Sud u Ansbahu (u Njemačkoj), od 3. avgusta 2016. godine, br. 4 K 882/16.

1346.

Evropski sud za ljudska prava (Drugo odjeljenje), Predmet Madžarović i drugi protiv Crne Gore (Predstavke br. 54839/17 i 71093/17)

PRESUDA

Čl. 34 • Žrtva • “Pristup sudu” žalba u pogledu postupaka u kojima podnosioci predstavki nikada nisu učestvovali • Bez obzira na sve ne postoji rizik u vezi različitih mišljenja kada su u pitanju predmetni postupci, podnosioci predstavke su jedini akcionari kompanije o kojoj je riječ • Usaglašenost racione personae

Čl. 6 stav 1 (građanski) • Pristup sudu • Domaći sud je prihvatio povlačenje žalbe kompanije po donošenju odluke novog direktora čije imenovanje je namjerno dovedeno u pitanje i naknadno • Gubitak mogućnosti za korišćenje pravnog lijeka za koji su podnosioci predstavke opravdano vjerovali da je dostupan • Neproporcionalna prepreka

STRAZBUR

5. maj 2020. godine

PRAVOSNAŽNA

7. septembar 2020. godine

Ova presuda će postati pravosnažna u okolnostima koje su utvrđene u članu 44 stav 2 Konvencije. Može biti predmet redakcijske izmjene.

U predmetu Madžarović i drugi protiv Crne Gore,

Evropski sud za ljudska prava (Drugo odjeljenje), na zasijedanju Vijeća u sastavu:

Robert Spano, predsjednik,

Marko Bošnjak,

Egidijus Kūris,

Ivana Jelić,

Arnfinn Bårdsen,

Saadet Yüksel,

Peeter Roosma, sudije,

i Stanley Naismith, registrar odjeljenja,

Nakon vijećanja na zatvorenoj sjednici, održanoj 17. marta 2020. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog dana:

POSTUPAK

1. Predmet je pokrenut dvijema predstavkama (br. 54839/17 i 71093/17) protiv Crne Gore podnijetim Sudu na osnovu člana 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: „Konvencija”) od strane g-dina Mihaila Madžarovića (u daljem tekstu: „prvi podnosilac predstavke”) i dvije kompanije, Zetmont d.o.o. (u daljem tekstu: „drugi podnosilac predstavke”) i Bermont d.o.o. (u daljem tekstu: „treći podnosilac predstavke”) 25. jula 2017. godine i 11. septembra 2017. godine pojedinačno. Prvi podnosilac predstavke je slovenački državljanin, a drugi i treći podnosilac predstavke su kompanije koje su registrovane u Crnoj Gori.

2. Podnosiocima predstavke je zastupao g-din R. Završek, advokat iz Ljubljane, u Sloveniji. Vladu Crne Gore (u daljem tekstu: „Vlada”) je zastupala njihova zastupnica, g-đa V. Pavličić.

3. Podnosioci predstavke su naveli, konkretno, da im je bilo povrijeđeno pravo na pristup sudu, i da su nezakonito lišeni svoje imovine.

4. Dana 13. decembra 2018. godine Vlada je obaviještena o žalbama koje se tiču pristupa sudu i lišavanja imovine, dok je preostali dio predstavki proglašen neprihvatljivim u skladu sa Pravilom 54 stav 3 Poslovnika Suda.

5. Nakon što su obaviješteni na osnovu člana 36 stav 1 Konvencije i Pravila 44 stav 1 (a) Poslovnika Suda o njihovom pravu da se umiješaju u konkretan predmet, Vlada Slovenije nije izrazila želju da to učini.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

A. Opšte informacije

6. Prvi podnosilac predstavke je rođen 1949. godine i živi u Ljubljani, u Sloveniji. Drugi i treći podnosilac predstavke su osnovani u Crnoj Gori 2000. godine.

7. Prvi podnosilac predstavke je jedini osnivač, izvršni direktor i vlasnik drugog i trećeg podnosioca predstavke. Drugi i treći podnosilac predstavke su bili osnivači i u relevantno vrijeme, jedini akcionari kompanije T. Prvi podnosilac predstavke je bio zakonski zastupnik drugog i trećeg podnosioca predstavke, i kompanije T.

8. Dana 28. decembra 2006. godine kompanija T. (u daljem tekstu: „dužnik”) je podigla kredit u iznosu od 7.500.000 eura od Hypo Alpe-Adria-Bank International AG (u daljem tekstu: „povjerilac”), sa sjedištem u Austriji. Ugovorom o kreditu je predviđeno da banka, kao povjerilac, ima pravo na jednostrani raskid Ugovora o kreditu prije isteka predviđenog roka za isplatu duga u slučaju da dužnik zadocni više od trideset dana u plaćanju ugovorene kamate i/ili rate. Povjerilac je također imao pravo da pristupi realizaciji sredstava obezbeđenja i naplati svoja potraživanja.

B. Predstavka br. 54839/17

9. U novembru 2011. godine dužnik, koga zastupa prvi podnosilac predstavke, je zaključio tri ugovora o zalozi sa povjeriocem, time obezbjeđujući kredit uz određeni broj svojih akcija koje je imao u drugom preduzeću (u Fondu zajedničkog ulaganja “TREND”, u daljem tekstu „Fond”).

10. Dana 10. oktobra 2013. godine, nakon podnošenja predloga za izvršenje od strane povjerioca u tom smislu, Privredni sud u Podgorici je utvrdio da dužnik nije ispunio svoje obaveze, i da je preostali dug iznosio u cjelosti 3.459.273,81 eura (od čega je glavni dug iznosio 3.254.604,59 eura, a ostatak ovog iznosa se sastojao od kamate i troškova). Dalje je utvrđeno da postoje tri punovažna ugovora o zalozi od novembra 2011. godine, kojima se nalaže zaplena i predaja navedenih akcija povjeriocu. Time se sud pozvao na član 20 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbeđenja potraživanja. Sud je primijetio da je prvi podnosilac predstavke, kao zakonski zastupnik dužnika zahtijevao da se ročište odloži da bi dužnik i povjerilac mogli da utvrde tačan iznos duga koji je nesumnjivo postojao u pogledu glavnog duga, ali kamata nije bila „adekvatno obračunata”.

11. Dana 25. novembra 2013. godine ova odluka je ispravljena u pogledu datuma kada su navedene akcije registrovane u Centralnoj Depozitarnoj Agenciji (u daljem tekstu: „CDA”) u Podgorici i broja akcija, tako da odgovaraju broju akcija koje su navedene u ugovorima o zalozi.

12. Dužnik je podnio dvije odvojene žalbe protiv odluka od 2. i 24. decembra 2013. godine. U suštini je tvrdio da se sud nije pozivao ni na jednu odredbu Zakona o izvršenju i obezbeđenju, jedino na Zakon o zalozi kao sredstvu obezbeđenja potraživanja, te da nije imao uvid u originale ugovora o zalozi, kao i to da je ukupni dug ostao „zakonski nedefinisan“, naročito ako se uzme u obzir da sudovi nisu imali mehanizme kojima bi se utvrdila tačnost obračunate kamate. Žalbe su suštinski bile identične, i nijedna od njih nije dovodila u pitanje ispravke koje su navedene u odluci od 25. novembra 2013. godine.

13. Dana 9. januara 2014. godine povjerilac je prodao prenesene akcije kompaniji pod nazivom O.B.

14. Dana 16. januara 2014. godine novi odbor direktora dužnika je donio rješenje o promjeni u pogledu službenika u kompaniji. I.P. je imenovan za novog izvršnog direktora, zamjenjujući prvog podnosioca predstavke. Poreska uprava – Centralni registar privrednih subjekata (u daljem tekstu „CRPS“) je 20. januara 2014. godine donio odluku o registrowanju ovih promjena. Podnosioci predstavke su uložili žalbu protiv ove odluke.

15. Dana 5. februara 2014. godine I.P. je u ime dužnika povukao žalbu dužnika koja je podnijeta protiv odluke od 25. novembra 2013. godine i otkazao punomoćje koje je prethodno prvi podnosilac predstavke dao advokatu. Istog dana podnosioci predstavke su obavijestili sud o tome da su uložili žalbu protiv odluke donesene 20. januara 2014. godine u vezi registracije I.P. kao izvršnog direktora dužnika kao i to da, u skladu s članom 225 Zakona o opštem upravnom postupku, žalba ima suspenzivno dejstvo.

16. Između 5. i 18. februara 2014. godine podnosioci predstavke su se u više navrata obraćali Privrednom sudu i Apelacionom sudu, tvrdeći da I.P. nije imao osnova da povuče žalbu dužnika, zahtijevajući da bude ispitana u meritumu.

17. Dana 18. februara 2014. godine Apelacioni sud je odbio žalbu dužnika protiv odluke od 10. oktobra 2013. godine. Sud je utvrdio da su stranke zaključile tri ugovora o zalozi, te da dužnik nije ispunio obaveze koje proističu iz ugovora o kreditu koji je obezbijeđen na osnovu zaloga. Time se sud pozvao na član 20 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja. Takođe je utvrdio da su zaloge bile zakonite i propisno registrovane. Dalje je primijećeno da je nakon podnošenja predloga za izvršenje od strane povjerioca održano ročište da bi se utvrdilo da li postoji perfekuirana zaloge i da li je došlo do neispunjenja obaveze dužnika. Od dužnika se očekivalo da dokaže suprotno. Sud je primijetio da dužnik nije osporavao navode povjerioca, već je zatražio odobrenje naknadnog roka kako bi ih ispunio. Sud je dalje smatrao da su podnesci dužnika u pogledu tačnog iznosa duga irelevantni u ovoj fazi postupka, uzimajući u obzir nespornu činjenicu da dužnik nije ispunio obaveze koje proističu iz ugovora o kreditu koji je obezbijeđen ugovornim zalozama. Navodi dužnika da sud nije imao uvid u originale podnijetih dokaza, cijenio je kao neosnovan, s obzirom da njihova autentičnost nije osporavana. Sud je razmotrio druge navode žalbe, ali je utvrdio da su bez uticaja na donošenje drugačije odluke.

18. Istog dana žalba dužnika uložena protiv odluke od 25. oktobra 2013. godine je odbačena, s obzirom na to da je povučena.

19. Dana 7. marta 2014. godine Ministarstvo finansija poništava odluku od 20. januara 2014. godine (vidjeti stav 14 gore) jer podnosiocima predstavke nije bilo dozvoljeno da učestvuju u postupku. Dana 23. aprila 2014. godine CRPS obustavlja postupak registracije službenih lica u kompaniji-dužniku jer je povučena prijava za registraciju O.B. u tom pogledu.

20. Dana 17. aprila 2014. godine prvi podnosilac predstavke je podnio ustavnu žalbu u ime dužnika. U suštini, on se žalio na nedostatak pristupa sudu imajući u vidu da je neovlašćeno lice povuklo žalbu, nedostatak djelotvornog pravnog lijeka, kao i lišavanje imovine prvenstveno uzrokovano „zloupotrebama od strane [povjeriočevih] službenih lica ... koje su se desile usljed nezakonitih radnji od strane sudova“.

21. Dana 18. novembra 2016. godine Ustavni sud je odbio ustavnu žalbu. Kada je u pitanju pristup sudu, sud smatra, inter alia, da je dužnik povukao svoju žalbu 5. februara 2014. godine i da je istovremeno otkazao punomoćje koje je prethodno dao advokatu, te da je stoga žalba odbačena kao nedozvoljena. U pogledu djelotvornog pravnog lijeka, sud je utvrdio da je dužnik imao na raspolaganju pravne lijekove koje je iskoristio. Takođe je utvrdio da su postupci u cjelosti bili pravični. Sud se nije bavio dužnikovim imovinskim pravima. Ova odluka je dostavljena prvom podnosiocu predstavke 6. februara 2017. godine.

C. Predstavka br. 71093/17

22. U julu 2010. godine dužnik, koga zastupa prvi podnosilac predstavke, je zaključio ugovor o zalozi sa povjericom, time obezbjeđujući kredit kod banke na osnovu određenog broja njegovih akcija u Fondu.

23. Dana 8. novembra 2013. godine, nakon podnošenja predloga za izvršenje od strane povjerioca u tom smislu, Privredni sud je odredio prenos tih akcija povjericu. Pozivajući se na član 20 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja sud je utvrdio da je zaloga perfektuirana, te da dužnik nije ispunio obaveze koje proističu iz ugovora o kreditu. Sud je primijetio da je prvi podnosilac predstavke, kao zakonski zastupnik dužnika, priznao da je dužnik zadocnio sa isplatom, da nije vršio plaćanja od maja 2013. godine, te da je osporavao iznos obračunate kamate od strane povjerioca, čime je takođe uvećan iznos glavnice. U odluci je navedeno da žalba ne odlaže izvršenje.

24. Dana 26. novembra 2013. godine ova odluka je ispravljena u pogledu tačnog imena dužnika i određenih registracionih kodova.

25. Dužnik se žalio protiv odluke od 2. decembra, kao i protiv odluke od 24. decembra 2013. godine.

26. Dana 9. januara 2014. godine povjerilac je prodao prenesene akcije kompaniji O.B. Ovo je uslijedilo nakon registracije promjene podataka o službenim licima u kompaniji - dužniku dana 20. januara 2014. godine, protiv koje odluke su se podnosioci predstavke žalili (vidjeti stav 14 gore).

27. Dana 5. februara 2014. godine I.P. je podnio podnesak Privrednom sudu, povlačeći žalbu dužnika protiv odluke suda od 8. novembra 2013. godine, i otkazao punomoćje koje je prethodno dato advokatu od strane prvog podnosioca predstavke.

28. Između 5. i 18. februara 2014. godine dužnik i podnosioci predstavke su podnijeli nekoliko podnesaka Privrednom sudu i Apelacionom sudu navodeći da I.P. nije imao osnova da povuče dužnikovu žalbu i urgirajući od Apelacionog suda da donese odluku u meritumu. Istovremeno, oni su obavijestili sudove da su se žalili protiv odluke od 20. januara 2014. godine.

29. Dana 18. februara 2014. godine Apelacioni sud je odbacio dužnikovu žalbu protiv odluke od 8. novembra 2013. godine s obzirom na to da je povučena. Istog dana Apelacioni sud je odbio žalbu podnesenu protiv odluke od 26. novembra 2013. godine, smatrajući da je ta odluka bila propisno ispravljena u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o parničnom postupku. Sud je smatrao da ne može da ispita sadržinu ostatka žalbe, s obzirom da se u suštini oni odnose na odluku od 8. novembra 2013. godine.

30. Dana 7. marta 2014. godine Ministarstvo finansija ja poništilo odluku od 20. januara 2014. godine. Dana 23. aprila 2014. godine CRPS je okončao postupke registracije službenih lica u kompaniji - dužniku zbog povlačenja zahtjeva O.B. u tom pogledu.

31. Dana 17. aprila 2014. godine prvi podnosilac predstavke je podnio ustavnu žalbu u ime dužnika. Žalio se, u suštini, na nedostatak pristupa sudu imajući u vidu da je neovlašćeno lice bilo povuklo žalbu, nedostatak djelotvornog domaćeg pravnog lijeka i lišenje imovine koje je uzrokovano svim ovim nepravilnostima.

32. Dana 15. novembra 2016. godine Ustavni sud je odbio ustavnu žalbu. Sud nije utvrdio povredu člana 13 Konvencije, s obzirom da je utvrdio da je dužnik povukao svoju žalbu dana 5. februara 2014. godine i da je otkazao punomoćje koje je prethodno dato advokatu i da je žalba bila propisno odbačena kao nedozvoljena. Sud je dalje utvrdio da je dužnik imao na raspolaganju pravne lijekove koje je iskoristio. Sud je takođe utvrdio da su postupci u cjelosti bili pravični. Sud se nije bavio imovinskim pravima dužnika. Ova odluka je dostavljena prvom podnosiocu predstavke 13. marta 2017. godine.

D. Druge relevantne činjenice

33. Dana 16. jula 2013. godine povjerilac je obavijestio dužnika da je došlo do jednostranog otkaza ugovora o kreditu, s obzirom da dužnik nije isplaćivao dospjele rate, uprkos opomenama i odobrenog naknadnog roka za plaćanje.

34. Dana 14. januara 2014. godine Privredni sud je naložio CDA da zastane sa postupkom saldiranja prodaje dok se ne odluči o žalbi podnosioca predstavki. Istog dana CDA je prenijela akcije kupcu – navodno je primio sudsku odluku tek nakon što je prenos već bio izvršen. Dana 17. januara 2014. godine Komisija za hartije od vrijednosti donijela je odluku kojom je privremeno zabranila kupcu raspolaganje akcijama, a povjeriocu da raspolaže imovinskom koristi koja je stečena prodajom. Dana 26. februara 2014. godine Komisija za hartije od vrijednosti je utvrdila da je kompanija O.B. nezakonito stekla akcije. Naročito, da bi kupila više od 10% akcija potrebna je bila prethodna saglasnost Komisije za hartije od vrijednosti, koja je u ovom slučaju izostala. Stoga, O.B. je naloženo da raspolaže akcijama u obimu ispod 10 %.

35. Dana 28. januara 2014. godine dužnik je podnio dopunu i pojašnjenje žalbe.

36. Dana 29. januara 2014. godine Privredni sud je odbio zahtjev za otklanjanje nepravilnosti u ime dužnika u gore navedenim postupcima. Dužnik je uložio prigovore na ove odluke. Te odluke su odbijene od strane Privrednog suda 21. jula 2014. godine i 19. januara 2015. godine.

37. Dana 24. marta 2014. godine podnosioci predstavke su podnijeli reviziju, koju je Vrhovni sud odbacio 16. maja 2014. godine iz razloga što član 36 Zakona o izvršenju i obezbjeđenju nije propisivao reviziju u postupku izvršenja i obezbjeđenja.

38. Dana 29. aprila 2014. godine CRPS je donio odluku kojom se briše prvi podnosilac predstavke kao zakonski zastupnik dužnika, a umjesto njega se registruje Lj.A. Činilo se da se nakon ulaganja žalbi podnosioca predstavki u tom smislu, postupak registracije Lj.A. u CRPS neće okončati do juna 2019. godine.

39. Dana 19. februara 2016. godine Privredni sud je prekinuo postupak uključujući dužnika i drugu banku, dok Ministarstvo finansija nije okončalo postupke koji se odnose na promjene imena dužnika i njegovih službenih lica kompanije, što se dogodilo u novembru 2014. godine. Sud je utvrdio da je tom odlukom trebalo biti riješeno ko je ovlašćen da zastupa dužnika. Odluku Privrednog suda je potvrdio Apelacioni sud 5. maja 2016. godine.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

A. Ustav Crne Gore iz 2007.godine (objavljen u Službenom listu Crne Gore – Sl.CG - br. 01/07)

40. Član 20 propisuje da svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom ili njenom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.

B. Zakon o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja (objavljen u Službenom listu Republike Crne Gore – Sl.RCG - br. 038/02, i Sl.CG br. 001/14 i 014/14)

41. Član 20 ovog Zakona propisuje, inter alia, da, u slučaju neispunjenja obaveze zalogoprimac ima pravo da stupi u državinu založene stvari. Ako zalogoprimac odluči da pokrene postupak pred sudom, ima pravo da se obrati nadležnom sudu predlogom za donošenje rješenja o izvršenju na osnovu kojeg će založena stvar biti oduzeta i predata zalogoprimcu. Ugovor o zalozi ima snagu izvršne isprave. Povodom predloga za izvršenje održaće se ročište na kome se utvrđuje samo da li postoji perfektna ugovorna zaloga i da li je došlo do neispunjenja obaveze dužnika iz pravnog posla koji je obezbijeden ugovornom zalogom. Ukoliko zalogoprimac tvrdi da su ova dva uslova ispunjena, na zalagodavcu je teret dokazivanja suprotnog.

42. Ukoliko odluči u korist zalogoprimca, sud će donijeti rješenje kojim će, inter alia, odrediti izvršitelja i naložiti mu da oduzme založenu stvar od zalagodavca i da je preda u državinu zalogoprimcu.

43. O predlogu za izvršenje sud rješava u roku od tri radna dana od dana podnošenja predloga. Protiv rješenja o izvršenju dozvoljena je žalba u roku od osam dana od dana prijema rješenja. Podnošenjem žalbe ne odlaže se sprovođenje rješenja.

44. Članom 20 dalje se propisuje, inter alia, da zalogoprimac, nakon legalno stečene državine, može prodati, dati u zakup ili na drugi način raspolagati založenom stvari. Raspolaganje založenom stvari može biti sprovedeno javnim nadmetanjem ili neposrednom pogodbom. Zalogoprimac je dužan da obavijesti zalagodavca o vremenu i mjestu prodaje. Zalagodavac može povratiti svojinu na založenoj stvari kada namiri sva potraživanja obezbijedena zalogom i razumne troškove. Povraćaj svojine može biti izvršen do trenutka raspolaganja založenom stvari od strane zalogoprimca. Ako zalogoprimac preduzima radnje koje nijesu u saglasnosti sa ovim odredbama, nadležni sud može zalogoprimcu, na zahtjev zalagodavca, ograničiti pravo ili zabraniti raspolaganje založenom stvari. Ako je raspolaganje već izvršeno, zalagodavac ima pravo da se naplati od zalogoprimca za svaki gubitak prouzrokovan neispunjenjem uslova iz odredaba ove glave.

C. Zakon o privrednim društvima (objavljen u Sl.RCG br. 006/02, i Sl.CG br. 017/07, 080/08, 040/10, 036/11, i 040/11)

45. Članom 28 stavovi 1 i 3 Zakona o privrednim društvima propisano je da akcionarsko društvo mora dostaviti CRPS-a dokumenta i podatke o imenovanju i razrješenju i licima koja su ovlašćena da zastupaju društvo u odnosima prema trećim licima.

46. Članom 28 stav 6 propisano je da ne smije biti nesaglasnosti između onoga što je objavljeno i onoga što je dostavljeno CRPS-a. Ako postoji takva nesaglasnost, tekst koji posjeduje CRPS-a je važeći. Tekst koji je objavljen ne može se isticati kao vjerodostojan u odnosima sa trećim licima koja su se pouzdala u tekst koji posjeduje CRPS-a. Treća lica mogu smatrati vjerodostojnim objavljeni tekst, ukoliko društvo ne dokaže da su ona imala saznanje o tekstu dostavljenom CRPS-a.

47. Članom 86 stav 8 propisano je da se upis - registracija u CRPS vrši na osnovu rješenja o registraciji. Članom 86 stav 11 propisano je da se protiv rješenja Poreske uprave može izjaviti žalba Ministarstvu finansija.

48. Članom 88 propisano je da CRPS obezbjeđuje da su podaci sadržani u njegovom indeksu i drugi podaci pohranjeni u bazu podataka CRPS-a istovjetni onima koji su mu dostavljeni za registraciju i da se javnost može pouzdati u njihovu istovjetnost. Registracija na osnovu ovog zakona je samo potvrda da osnivačka dokumentacija, na osnovu kojih je izvršena registracija sadrži podatke utvrđene ovim zakonom. Registracija nije potvrda istinitosti podataka sadržanih u osnivačkoj dokumentaciji. Lica koja zaključuju pravne poslove sa registrovanim subjektima snose rizik utvrđivanja tačnosti podataka sadržanih u registru za njihove potrebe.

D. Zakon o opštem upravnom postupku (objavljen u Sl.RCG br.60/03, i Sl.CG br. 073/10 i 032/11)

49. Ovaj zakon je bio na snazi do 1. januara 2016. godine.

50. Članom 225 stav 1 ovog zakona propisano je da se u toku roka za žalbu rješenje ne može izvršiti. Kada je žalba propisno izjavljena, rješenje se ne može izvršiti sve dok se rješenje koje je donešeno po žalbi ne dostavi stranci.

51. Članom 262 stav 1 propisano je da se poništavanjem rješenja poništavaju i pravne posljedice koje je to rješenje proizvelo. Ukidanjem rješenja ne poništavaju se pravne posljedice koje je rješenje već proizvelo, ali se onemogućava dalje proizvođenje pravnih posljedica ukinutog rješenja.

E. Zakon o parničnom postupku (objavljen u Sl.RCG br. 022/04, 028/05 i 076/06, i Sl.CG br. 073/10, 047/15, 048/15, 051/17, 075/17, i 062/18)

52. Članom 79 propisano je da će u toku cijelog postupka sud, po službenoj dužnosti, da pazi da li lice koje se pojavljuje kao stranka može biti stranka u postupku i da li je parnično sposobno, da li parnično nesposobnu stranku zastupa njen zakonski zastupnik i da li zakonski zastupnik ima posebno ovlaštenje kad je ono potrebno.

53. Članom 371 stav 3 propisano je da je žalba nedozvoljena ako je žalbu izjavilo lice koje nije ovlašteno za podnošenje žalbe ili lice koje se odreklo žalbe ili ako lice koje je izjavilo žalbu nema pravnog interesa za podnošenje žalbe.

54. Članom 394 propisano je da blagovremeno podnijeta žalba zadržava izvršenje rješenja, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

55. Članom 455 propisano je da će se u postupku u privrednim sporovima primjenjivati odredbe ovog zakona, ako nije drugačije određeno.

F. Zakon o izvršenju i obezbjeđenju 2011. godine (objavljen u Sl.CG br. 036/11, 028/14, 020/15, 022/17, 076/17, i 025/19)

56. Članom 14 propisano je da se u postupku izvršenja i postupku obezbjeđenja shodno primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje parnični postupak, ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije propisano.

57. Članom 36 propisano je da protiv pravnosnažnog rješenja u postupku izvršenja i obezbjeđenja nijesu dozvoljeni revizija ni ponavljanje postupka.

58. Članom 49 propisano je da na rješenje o izvršenju na osnovu izvršne isprave prigovor mogu da podnesu izvršni dužnik i izvršni povjerilac, čime se ne odlaže izvršenje rješenja, osim ako je zakonom drukčije propisano.

59. Članom 61 propisano je da se izvršenje određeno na osnovu izvršne isprave sprovodi prije pravosnažnosti rješenja o izvršenju, ako za pojedine izvršne radnje ovim zakonom nije drukčije određeno.

60. Članom 139 stav 6 popisano je da se za procjenu i prodaju akcija, kao i namirenje izvršnog povjerioca iz dobijene cijene primjenjuju odredbe čl. 90 do 101 ovog zakona. Konkretno, članom 93 propisano je da se prodaja popisanih stvari sprovodi nakon pravosnažnosti rješenja o izvršenju, osim ako izvršni dužnik predloži ili na predlog izvršnog povjerioca pristane da se prodaja izvrši ranije ili ako su u pitanju stvari koje su podložne brzom kvarenju ili postoji opasnost od znatnog smanjenja vrijednosti popisanih stvari.

G. Zakon o svojinsko-pravnim odnosima (objavljen u Sl.CG br.019/09)

61. Članom 276 propisano je da je ništava odredba ugovora o zalozi da će založena stvar preći u svojinu povjerioca ako njegovo potraživanje ne bude namireno o dospelosti, kao i odredba da će u tom slučaju povjerilac moći po naprijed određenoj cijeni prodati založenu stvar ili je zadržati za sebe. Ako je u zalogu data stvar čija je cijena propisana, ugovarači se mogu sporazumjeti da će povjerilac moći prodati založenu stvar po propisanoj cijeni ili je po toj zadržati za sebe.

62. Članom 283 propisano je, inter alia, ako povjeriočevo potraživanje ne bude namireno o dospelosti, povjerilac može zahtijevati od suda odluku da se stvar proda na javnoj prodaji, ili po tekućoj cijeni, kad stvar ima berzansku ili tržišnu cijenu.

63. Članom 284 propisano je da ako zalagodavac ima svojstvo privrednog subjekta, ugovorom o zalozi može se predvidjeti da založni povjerilac ima pravo da predmet založnog prava proda na vansudskoj javnoj prodaji ako njegovo potraživanje ne bude namireno o dospelosti.

H. Zakon o obligacionim odnosima (objavljen u Sl.CG br. 047/08, 004/11 i 022/17)

64. U članovima 148 i 149 navedeni su različiti osnovi za utvrđivanje naknade materijalne i nematerijalne štete. Konkretno, u članu 148 stav 1 propisano je da ko drugome prouzrokuje

štetu dužan je da je naknadi, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove ili njene krivice.

65. U članovima 192 do 199 detaljnije je propisana naknada materijalne štete.

PRAVO

I. SPAJANJE PREDSTAVKI

66. Uzimajući u obzir da se ove predstavke odnose na isto pitanje, Sud smatra da je prikladno da ih ispita zajedno u jednoj presudi.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 6 STAV 1 KONVENCIJE

67. Podnosioci predstavke su se žalili na osnovu članova 6 i 13 Konvencije da im je uskraćen pristup sudu i djelotvorni domaći pravni lijek s obzirom da su žalbe protiv odluka od 8. i 25. novembra 2013. godine odbačene nakon što ih je povuklo lice koje nikad nije bilo povjeriočev zakonski zastupnik. Sud smatra da se ova žalba treba ispitati samo na osnovu člana 6 stav 1 (vidjeti Sukhorubchenko protiv Rusije, br. 69315/01, stav 60, 10. februar 2005. godine; mutatis mutandis, Assanidze protiv Gruzije [VV], br. 71503/01, stav 187, ECHR 2004 II; i Popov protiv Moldavije (br. 1), br. 74153/01, stav 58, 18. januar 2005. godine), čiji relevantni dio glasi kako slijedi:

“Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ... ima pravo na pravičnu ... raspravu ... pred ... sudom ...”

68. Vlada je osporila žalbu podnosioca predstavke.

A. Prihvatljivost

1. Usaglašenost racione personae (odnosi se na obje predstavke)

69. Vlada je tvrdila da predstavke nisu bile usaglašene racione personae s obzirom da nijedan od podnosioca predstavke nije bio stranka u postupku pred Privrednim ili Apelacionim sudom. Takođe, ugovori o zalozi su zaključeni sa dužnikom i svi relevantni postupci odnosili su se na prava dužnika.

70. Podnosioci predstavke su naveli da je predstavka u skladu sa racione personae, s obzirom da je prvi podnosilac predstavke bio jedini vlasnik kompanije-dužnika preko drugog i trećeg podnosioca predstavke, i upravljao je njenim akcijama. S obzirom na to da su svi gubici direktno uticali na njih, svi su imali status žrtve.

71. Sud ponavlja da su relevantni principi u ovom pogledu iznijeti u, na primjer, Ankarcona protiv Švedske ((odl.), br. 35178/97, 27. jun 2000. godine).

72. Vraćajući se na predmetni slučaj, Sud primjećuje da je prvi podnosilac predstavke jedini vlasnik drugog i trećeg podnosioca predstavke, koji su zajedno bili jedini vlasnici kompanije – dužnika u relevantno vrijeme (vidjeti stav 7 gore). Stoga, a suprotno načinu na koji se situacija odvijala, na primjer, u Agrotexim i drugi protiv Grčke (24. oktobar 1995. godine, stav 65, Serija A br. 330 A, gdje su kompanije podnosioca predstavke posjedovale samo oko polovinu akcija u predmetnoj kompaniji), nije bilo rizika u pogledu različitih mišljenja među akcionarima ili između akcionara i odbora direktora u pogledu izvjesne povrede prava zaštićenih Konvencijom i njenih Protokola ili u vezi najpogodnijeg načina reagovanja na te povrede (vidjeti Ankarcona (odl.), gore citirana).

73. Uzimajući u obzir odsustvo spornih interesa kojim bi se mogle stvoriti poteškoće, a u svijetlu okolnosti ovog predmeta u cjelini, Sud smatra da su podnosioci tako tijesno međusobno povezani, da bi njihovo razlikovanje bilo vještačko da bi se napravila razlika među njima u ovom kontekstu, te iako je stranka u domaćem postupku bila jedino dužnik, podnosioci predstavke mogu takođe osnovano tvrditi da su žrtve u smislu značenja člana 34 Konvencije (vidjeti KIPS DOO i Drekalović protiv Crne Gore, br. 28766/06, stav 87, 26. jun 2018. godine; Vujović i Lipa D.O.O. protiv Crne Gore, br. 18912/15, stavovi 29-30, 20. februar 2018. godine; Kin-Stib i Majkić protiv Srbije, br. 12312/05, stav 74, 20. april 2010.

godine; Eugenia Michaelidou Developments Ltd i Michael Tymvios protiv Turske, br. 16163/90, stav 21, 31. jul 2003. godine; i Ankarcrona (odl.), gore citirana). Stoga, prigovor Vlade u tom pogledu mora biti odbijen.

2. Drugi osnovi neprihvatljivosti

(a) Predstavka br. 54839/17

74. Vlada je osporila žalbu podnosioca predstavke. Naročito, Apelacioni sud je odlučivao u meritumu u vezi prve žalbe, što se odnosilo na glavnu odluku. Stoga, nije utvrđena povreda prava na pristup sudu. Činjenica da sud nije odlučio o žalbi protiv odluke kojom se otklanjaju očigledne štamparske greške nije bila naročito relevantna u tom pogledu. U svakom slučaju I.P. je povukao tu žalbu, jer je bio ovlašćen da to tada učini, pa je stoga Apelacioni sud propisno odbacio žalbu u skladu sa Zakonom o parničnom postupku.

75. Podnosioci predstavke su potvrdili svoje žalbe. Ispravljena odluka je bila integralni dio glavne odluke, te se stoga nije mogla odvojeno razmatrati. Dodatno, ispravljena odluka se nije bavila samo tehničkim pitanjima već i suštinskim greškama, s obzirom na to da je došlo do promjene predmeta izvršenja. Štaviše, postupak imenovanja I.P. nije mogao imati pravno dejstvo, s obzirom da, kao prvo, nije nikada okončan, a kao drugo, nedostajala mu je neophodna saglasnost Komisije za hartije od vrijednosti.

76. Relevantni principi u pogledu prava na pristup sudu su iznijeti u bogatoj sudskoj praksi, poput Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva (21. februar 1975. godine, stav 36, Serija A br. 18), Baka protiv Mađarske ([VV], br. 20261/12, stav 120, 23. jun 2016. godine) i Lupeni grčkokatolička parohija i drugi protiv Rumunije ([VV], br. 76943/11, stavovi 84-90, 29. novembar 2016. godine).

77. Naročito, Konvencija ne obavezuje strane ugovornice da osnivaju apelacione sudove u građanskim predmetima. Međutim, onamo gdje ti sudovi postoje, moraju se ispoštovati garancije člana 6, inter alia, omogućujući strankama u sporu djelotvoran pristup sudovima radi utvrđivanja njihovih "građanskih prava i obaveza" (vidjeti, među mnogim drugim izvorima, Levages Prestations Services protiv Francuske, 23. oktobar 1996. godine, stav 44, Izvještaji o presudama i odlukama

1996 V, i Poitrimol protiv Francuske, 23. novembar 1993. godine, stavovi 13-15, Serija A br. 277 A).

78. Pravo na pristup sudovima nije apsolutno, već može podlijegati ograničenjima; ta ograničenja dozvoljena su indirektno, jer pravo pristupa sudu po samoj svojoj prirodi traži da ga država uredi, a takvo uređenje može varirati u vremenu i mjestu, shodno potrebama i resursima date zajednice i datih pojedinaca (vidjeti Stanev protiv Bugarske [VV], br. 36760/06, stav 230, ECHR 2012). U formulisanju ovog uređenja, strane ugovornice uživaju određeno polje slobodne procjene. Iako konačna odluka u vezi poštovanja zahtjeva Konvencije počiva na principima Suda, nije u nadležnosti Suda da zamijeni procjenu nacionalnih vlasti bilo kojom drugom procjenom u određenju najbolje politike u ovoj oblasti. Uprkos tome, ograničenja koja se primjenjuju ne smiju uskratiti pristup pojedinca na takav način ili u toj mjeri da se ugrozi suština njegovog prava. Dalje, takvo ograničenje ne bi bilo u skladu sa članom 6 stav 1 ukoliko ne teži legitimnom cilju, te u slučaju da izostaje razuman odnos proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi postići (ibid., stav 230; vidjeti takođe Cordova protiv Italije (br. 1), br. 40877/98, stav 54, ECHR 2003 I; rezime relevantnih principa u presudi Fayed protiv Ujedinjenog Kraljevstva, 21. septembar 1994. godine, stav 65, Serija A br. 294 B; i Grčkokatolička parohija Lupeni i drugi protiv Rumunije, gore citirana, stav 89).

79. Vraćajući se na konkretan predmet, Sud primjećuje da su postojale dvije odluke Privrednog suda: prva kojom se određuje prenos akcija povjeriocu, i druga odluka kojom se ispravlja prva odluka. Dužnik je podnio žalbu protiv obje odluke. Iako su podnosioci predstavke tvrdili da se ispravljena odluka bavila suštinskim greškama koje su sadržane u

prvoj odluci, te se nisu mogle zasebno posmatrati, Sud primjećuje da u drugoj žalbi dužnika nisu osporavane izmjene koje su se nalazile u drugoj odluci (vidjeti stav 12 in fine gore naveden), već se suštinski odnosila na glavnu odluku od 10. oktobra 2013. godine. Bez obzira na činjenicu da je I.P. povukao dužnikovu drugu žalbu, mora se primijetiti da je Apelacioni sud ispitao prvu žalbu dužnika u meritumu i odbio je, donoseći obrazloženu odluku (vidjeti stav 17 gore). S obzirom da su dvije žalbe bile suštinski identične, i da su se zapravo odnosile na sadržaj prve odluke, sud je stoga uputio na sve argumente, uključujući takođe i one iz druge žalbe. Drugim riječima, ograničenje koje se primjenjuje u pogledu druge žalbe nije ograničilo pristup sudu podnosiocima predstavke na takav način ili u tom mjeri da bi se ugrozila sama suština prava. U skladu s tim, Sud smatra da je ovaj dio predstavke očigledno neosnovan pa se mora odbaciti u skladu sa članom 35 stavovi 3 (a) i 4 Konvencije.

(b) Predstavka br. 71093/17

80. Sud primjećuje da je ovaj dio predstavke očigledno neosnovan u smislu značenja člana 35 stav 3 (a) Konvencije. Dalje primjećuje da ova predstavka nije neprihvatljiva po bilo kom osnovu. Stoga se mora proglasiti prihvatljivom.

B. Meritum (predstavka br. 71093/17)

1. Podnesci stranaka

(a) Podnosioci predstavke

81. Podnosioci predstavke potvrdili su svoju žalbu.

82. Konkretno, prvi podnositelj predstavke je tvrdio da on nije mogao prestatati da bude zakonski zastupnik dužnika, dok odluka o registraciji I.P. nije postala pravosnažna. S obzirom da odluka o imenovanju I.P. nikada nije okončana, nije mogla proizvoditi pravno dejstvo. Takođe, njegovo imenovanje nije moglo proizvoditi pravno dejstvo od dana kada je dužnikov novi vlasnik donio odluku u tom pogledu, s obzirom da nije imao neophodnu saglasnost Komisije za hartije od vrijednosti. Bez obzira na tu činjenicu, sudovi su prihvatili da je I.P. bio zakonski zastupnik dužnika i da je bio prihvatio njegovo povlačenje žalbe u vezi prenosa akcija i njegovo otkazivanje punomoćja advokatu, time uskraćujući pristup sudu podnosiocima predstavke.

83. Oni su dalje tvrdili da puka registracija u CRPS nije garantovala tačnost sadržanih podataka. Takođe je bilo netačno da poništavanje registracije u CRPS ima samo buduća dejstva. Naime, Zakonom o opštem upravnom postupku jasno je predviđeno da se poništavanjem odluke poništavaju i pravne posledice koje je takva odluka proizvela.

84. Konačno, isti sudovi su različito postupali u identičnoj situaciji, kao u bilo kom drugom sporu koji uključuje dužnika koji je obustavio postupak do donošenja odluke u vezi žalbi koje se odnose na to ko je bio njegov zakonski zastupnik.

(b) Vlada

85. Vlada je osporila žalbu podnosioca predstavke.

86. Konkretno, žalbu je povukao I.P., koji je u skladu sa odlukom CRPS-a o promjenama u pogledu službenih lica kompanije – dužnika, bio dužnikov izvršni direktor u to vrijeme. S obzirom da je žalbu povuklo ovlašćeno lice, ona je propisno odbačena od strane Apelacionog suda prema Zakonu o parničnom postupku (vidjeti stav 53 gore naveden).

87. Apelacioni sud nije imao obavezu da po službenoj dužnosti ispita autentičnost podataka iz CRPS-a koji su mu dostavljeni, s obzirom da je bilo koji izvod iz CRPS-a bio javna isprava, čija bi se zakonitost mogla osporiti samo u upravnom postupku. U svakom slučaju, predmetno pitanje pred Apelacionim sudom nije bilo da odluči o vjerodostojnosti izvoda, već o podnijetim žalbama protiv odluka Privrednog suda.

88. Oni su dalje tvrdili da status ovlašćenog lica koje zastupa kompaniju nije ostvaren u vrijeme upisa, već u vrijeme imenovanja. Upis je samo imao svrhu da obavijesti treća lica o relevantnim promjenama. Konačno, ništavost upisa, koja je važila samo za ubuduće, a ne retroaktivno, nije značila da je osnovni ugovor koji se na to odnosi bio takođe ništav.

2. Ocjena Suda

(a) Relevantni principi

89. Kao što je gore primijećeno, relevantni principi u pogledu prava na pristup sudu iznijeti su u, na primjer Golder (stav 36), Baka (stav 120) i Lupeni Grčkokatolička parohija i drugi (stavovi 84-90; svi gore citirani) (vidjeti stavove 76-78 gore).

(b) Ocjena Suda

90. Sud primjećuje da u konkretnom predmetu takođe postoje dvije odluke Privrednog suda: glavna odluka, kojom se određuje prenos akcija, i druga odluka, kojom se ispravlja prva. Dužnik je podnio žalbu protiv obje odluke, pri čemu su obje žalbe bile suštinski iste, tj. obje su se u biti odnosile na istu odluku. Dok se o ovim žalbama odlučivalo, povjerilac je prodao prenesene akcije trećem licu, kompaniji O.B. Nakon ove prodaje i zahtjeva O.B. u tom pogledu, CRPS je donio odluku kojom se službena lica nove kompanije upisuju u kompaniju – dužnika, uključujući i novog izvršnog direktora, I.P.

91. I.P. je povukao žalbu dužnika protiv glavne odluke, a Apelacioni sud je odbacio žalbu. Iako je sud ispitao u meritumu drugu žalbu, koja nije bila povučena, ograničio se na utvrđivanje da je otklanjanje propisno izvršeno u skladu s relevantnim odredbama Zakona o parničnom postupku. Izričito je utvrdio da se ne može ispitati ostatak podnesaka dužnika, s obzirom na to da se oni u suštini odnose na istu odluku. Drugim riječima, Apelacioni sud nije nikada ispitao u meritumu navode dužnika koji se odnose na glavnu odluku, niti one iz prve žalbe, a ni iz druge.

92. Sud ponavlja da pravo na pristup sudu prema članu 6 upućuje, između ostalog, na mogućnost da lice čije se vršenje građanskih prava ometa pokrene postupak direktno i nezavisno (vidjeti Capital Bank AD protiv Bugarske, br. 49429/99, stav 118, ECHR 2005 XII (izvodi)). Sud takođe primjećuje da član 20 Ustava propisuje da svako ima pravo na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu (vidjeti stav 40 gore). Član 20 stav 9 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja propisuje da je protiv rješenja o izvršenju dozvoljena žalba drugostepenom sudu. (vidjeti stav 43 gore). U tom smislu, Sud primjećuje da su podnosioci predstavke imali na zakonu zasnovan interes iz razloga što je odluka Privrednog suda uticala i na njih i na dužnika. Dodatno, žalbe su propisno podnijete dok je dužnika i dalje zastupao prvi podnosilac predstavke, a prije nego što je I.P. upisan. Dok Sud primjećuje da je nejasno na koji način je prodaja akcija koje posjeduje dužnik u Fondu dovela do promjena u odboru direktora kompanije-dužnika, on ipak primjećuje da je ovo bio taj slučaj.

93. Kada je u pitanju upis I.P. Sud primjećuje da su podnosioci predstavke podnijeli žalbu protiv ove odluke i obavijestili domaće sudove da su tako postupili. Sud takođe primjećuje u tom pogledu da je nacionalnim zakonodavstvom predviđeno da žalba ima suspenzivno dejstvo u pogledu izvršenja osporene odluke (vidjeti stav 50 gore). Nadalje, nakon što je Apelacioni sud odbacio žalbu kao neprihvatljivu, Ministarstvo finansija je u odgovoru na žalbu podnosioca predstavke, poništilo odluku u vezi upisa novih službenih lica kompanije, uključujući i upis I.P. U tom smislu se primjećuje da u skladu s relevantnim zakonodavstvom, a suprotno izjašnjenju Vlade, poništenje ima retroaktivno dejstvo (vidjeti stav 51 gore). Konačno, postupci su u tom pogledu prekinuti s obzirom da je O.B. povukao svoj zahtjev za upis. Stoga, odluka o imenovanju I.P. nikada zaista nije postala pravosnažna, s obzirom da je nikada nije potvrdio drugostepeni organ. Dodatno, sama Komisija za hartije od vrijednosti je utvrdila da kupovina više od 10% akcija od strane O.B. nije bila u skladu sa zakonom, s obzirom na to da mu je nedostajala saglasnost Komisije.

94. Konačno, Sud primjećuje da u predmetu nakon toga koji obuhvata dužnika, isti domaći sudovi su prekinuli postupke dok se nije utvrdilo ko je bio dužnikov zakonski zastupnik (vidjeti stav 39 gore).

95. S obzirom na gore navedeno, Sud ima ozbiljne sumnje u vezi toga da li je osporeno ograničenje bilo zakonito. Međutim, čak i pod pretpostavkom da je bilo zakonito, Vlada nije uopšte pružila argumente u odnosu na cilj ili na srazmjernost između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi postići, koji god da je mogao biti. Stoga, Sud smatra da gubitak mogućnosti podnosioca predstavke da iskoriste pravni lijek za koji su opravdano vjerovali da je dostupan predstavlja neproporcionalnu prepreku (vidjeti, *mutatis mutandis*, Maširević protiv Srbije, br. 30671/08, stav 50, 11. februar 2014. godine, i Vujović i Lipa D.O.O., gore citirani, stav 44). U skladu s tim, utvrđuje se povreda člana 6 stav 1 Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANA 1 PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

96. Podnosioci predstavke su se žalili da su izvršenjem nepravosnažnih odluka u njihovom predmetu i nakon toga prodajom akcija lišeni svoje imovine.

97. Sud smatra da ova žalba treba da se ispita u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, u kojoj se navodi kako slijedi:

“Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbijedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.”

98. Vlada je osporila žalbu podnosioca predstavke.

A. Podnesci stranaka

1. Vlada

99. Uz prigovore koji se odnose na usklađenost *ratione personae* (vidjeti član 69 gore), Vlada je takođe dostavila da je ugovorom o kreditu, koji je uredno potpisan od strane podnosioca predstavke, jasno bilo predviđeno da povjerilac ima pravo da ga jednostrano raskine prije isteka predviđenog roka u slučaju da dužnik zadocnio više od trideset dana sa isplatom, što je upravo ono što se dogodilo u konkretnom slučaju. Podnosioci predstavke su propuštanjem da izvrše svoje ugovorne obaveze, bili svjesni da im založena stvar može biti oduzeta i predata zalogoprimcu, u ovom slučaju povjeriocu. Relevantni zakoni su formulisani sa dovoljnom preciznošću kako bi podnosioci predstavke to mogli da predvide. Ne može doći do povrede člana 1 Protokola br. 1 ako je do oduzimanja imovine podnosioca predstavke došlo usled nepoštovanja samih zakonskih odredbi i obaveza koje su proisticale iz zaključenih ugovora o kreditu.

2. Podnosioci predstavke

100. Podnosioci predstavke su tvrdili da član 20 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja propisuje da sudovi mogu oduzeti i prenijeti založene stvari u državinu povjerioca, što je ono što su sudovi prethodno odredili.

101. Oni su tvrdili da Vlada nije uspjela da uspostavi pravičnu ravnotežu između primijenjenih mjera i cilja koji se želi postići. Bilo je moguće da se primijeni zakon samo u onoj mjeri koja je potrebna da se pokrije kredit, dakle, štiteći princip proporcionalnosti. Dužnik je osporio postojanje duga i njegov iznos, ali sudovi nisu naveli njegov iznos u svojim odlukama. Kao rezultat toga, imovina podnosioca predstavke je u cjelosti prodana za samo 3.5 miliona eura, stoga, čineći da podnosioci predstavke snose neproporcionalan teret, što nije bilo u javnom interesu.

102. Oni su dalje tvrdili da se članom 276 Zakona o svojinsko-pravnim odnosima – čija je primjena predviđena ugovorima o zalozi – izričito zabranjuje da založena stvar postane imovina povjerioca, čak i kada kredit nije bio isplaćen. Istim Zakonom se ne dopušta vansudska prodaja, ukoliko ista nije bila predviđena ugovorom o zalozi, što nije bio slučaj.

Ovim Zakonom je predviđena sudska prodaja, koja je precizno definisana i regulisana Zakonom o izvršenju i obezbjeđenju (član 93).

103. Suprotno sudskoj odluci da se prekine prenos vlasništva koji je pokrenuo CDA, pod izgovorom da je primila odluku tek kada je prenos već bio izvršen. Dodatno, CDA je izvršila prenos akcija čak prije nego što je sud donio ispravljene odluke.

B. Ocjena Suda

1. Usklađenost *ratione personae* (odnosi se na obje predstavke)

104. Sa razloga koji su gore iznijeti (vidjeti stavove 72-73 gore) Sud smatra da je žalba u skladu sa *ratione personae* i da Vladin prigovor u tom pogledu more biti odbijen.

2. Predstavka br. 54839/17

105. Relevantni principi u ovom smislu su navedeni, *mutatis mutandis*, u Zagrebačka banka d.d. protiv Hrvatske (br. 39544/05, stav 250, 12. decembar 2013. godine, i izvori gore navedeni) i Kuchař i Štis protiv Češke Republike ((odl.), br. 37527/97, 21. oktobar 1998. godine). Konkretno, sama činjenica da je država, kroz svoj sudski sistem, obezbijedila forum za utvrđivanje privatnopravnog spora ne dovodi do miješanja od strane države u pogledu imovinskih prava na osnovu člana 1 Protokola br. 1. Država može biti odgovorna za gubitke koji su uzrokovani ovim određenjima ukoliko sudske odluke nisu donesene u skladu sa domaćim pravom ili ako su arbitrarne ili su očigledno neosnovane suprotno članu 1 Protokola br. 1 (vidjeti na primjer Vulakh i drugi protiv Rusije, br. 33468/03, stav 44, 10. januar 2012. godine). Međutim, nadležnost Suda da ispita da li se domaće pravo ispravno tumači i primjenjuje je ograničeno i nije na njemu da preuzme ulogu domaćih sudova. Njegova uloga je da prevashodno osigura da odluke tih sudova nisu arbitrarne ili na bilo koji drugi način očigledno neosnovane (vidjeti, na primjer Anheuser-Busch Inc. protiv Portugalije [VV], br. 73049/01, stav 43, ECHR 2007 I).

106. Sud dalje ponavlja da u svim državama potpisnicama Konvencije zakoni koji uređuju privatnopravne odnose među pojedincima, uključujući pravna lica, sadrže pravila kojima se određuju posledice ovih pravnih odnosa u pogledu imovine i u nekim slučajevima, primoravaju neko lice da preda svoju državinu drugom licu. Ova vrsta pravila se ne može u principu smatrati suprotnim članu 1 Protokola br. 1, osim ako lice nije arbitrarno i nepravedno lišeno imovine u korist drugog lica (vidjeti Zagrebačka banka d.d., gore citirana, stav 251, i ostali izvori gore citirani).

107. Vraćajući se na konkretan predmet, Sud najprije primjećuje da su izvršni postupci koje je pokrenuo povjerilac rezultirali zaplenom i prenosom dužnikovih akcija povjeriocu. Ovi izvršni postupci su sprovedeni na osnovu tri ugovora o zalozi kao vjerodostojne izvršne isprave (vidjeti stav 9 gore). Na osnovu tih ugovora dužnik i podnosioci predstavke su izričito prihvatili da ukoliko dužnik ne uspije da vrati dug povjeriocu, povjerilac ima pravo na akcije koje su određene u ugovorima. Sud dalje primjećuje da postojanje i sadržaj ugovora o zalozi nije osporavala nijedna strana.

108. Dalje se primjećuje da je dužnik zaista zaostajao u vraćanju kredita. Naime, u toku postupaka koji su vođeni pred domaćim sudovima prvi podnosilac predstavke je, kao dužnikov zakonski zastupnik u to vrijeme, priznao glavni dug ne slažući se sa obračunatom kamatom (vidjeti stavove 10 i 17 gore).

109. Sud takođe primjećuje da su ugovore o zalozi zaključili podnosioci predstavke po svojoj slobodnoj volji, i da su oni prihvatili uslove tako garantujući kredit banci akcijama koje su određene u ugovorima. Dodatno, članom 20 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja predviđeni su detalji u slučajevima kada je došlo do kršenja glavnog ugovora i aktiviranja zaloge (vidjeti stavove 41-44 gore). Konkretno, u ovakvom slučaju zalogoprimac ima pravo da se obrati sudovima i da traži založenu stvar. Iako se istim članom dopušta žalba protiv izvršne odluke koju su donijeli sudovi, njome se takođe izričito predviđa da podnošenje žalbe nema suspenzivno dejstvo u pogledu izvršenja odluke. Stoga, činjenica da su državne

agencije prenijele založenu stvar povjeriocu – u ovom slučaju dužnikove akcije - dok se o dužnikovim žalbama još nije odlučivalo, nije bila ni nepredvidiva niti nezakonita. Takođe nije bila neproporcionalna, ako se uzme u obzir da su se sami podnosioci predstavke saglasili prvenstveno u vezi zaloge i posledice da dužnikove akcije mogu biti prenesene povjeriocu. Sud, stoga, ne nalazi da postoje indikacije da su te odluke zasnovane na arbitrarnim i očigledno neosnovanim razmatranjima ili da su bile nezakonite prema domaćem pravu.

110. Sud dalje primjećuje da su dužnik i samim tim podnosioci predstavke, imali priliku da podnesu žalbu protiv odluke Privrednog suda od 10. oktobra 2013. godine, što su iskoristili. Sama činjenica da ishod žalbe nije bio povoljan za njih ne znači da država nije postupala u skladu sa pozitivnom obavezom na osnovu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidjeti Zagrebačka banka d.d., gore citirana, stav 274), s obzirom da se radi o obavezi sredstava, a ne cilja.

111. Jednom kada su akcije prenesene, povjerilac je taj koji je kasnije raspolagao njima, a ne tužena država. U ovom pogledu primjećuje se da se članom 20 Zakona o zalozi kao sredstvu obezbjeđenja potraživanja propisuje da nakon zakonitog sticanja založene stvari zalogoprimac može, inter alia, da je proda (vidjeti stav 44 gore). Međutim, u velikoj mjeri mimo ovog člana, Sud primjećuje da su podnosioci predstavke razmotrili da je povjeriočeva prodaja akcija bila nezakonita i/ili da im je prouzrokovala štetu, oni su mogli da podnesu građansku tužbu u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o obligacionim odnosima (vidjeti stavove 64-65 gore), na taj način tražeći naknadu od povjerioca. Međutim, podnosioci predstavke nisu dostavili nijedan dokaz o tome da su pokrenuli takve postupke.

112. U svijetlu prethodno pomenutih razmatranja, Sud utvrđuje da je žalba podnosilaca predstavke na osnovu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju očigledno neosnovana te mora biti odbačena u skladu sa članom 35 stavovi 3 (a) i 4 Konvencije.

3. Predstavka br. 71093/17

113. Sud primjećuje da ova žalba nije očigledno neosnovana u smislu člana 35 stav 3 (a) Konvencije. Dalje primjećuje da nije neprihvatljiva po bilo kom drugom osnovu. Stoga se mora proglasiti prihvatljivom.

114. Međutim, imajući u vidu njegova nalazišta u smislu člana 6 stav 1 Konvencije i njegovog nalazišta da su podnosioci predstavke bili nepropisno spriječeni da dobiju sudsku odluku u vezi njihove žalbe koja se tiče prenosa akcija povjeriocu, Sud smatra da se ne može spekulirati u pogledu toga kakva bi situacija bila, da su podnosioci predstavke imali djelotvoran pristup sudu. Shodno tome, Sud ne smatra da je neophodno da odlučuje u vezi žalbe podnosilaca predstavke na osnovu člana 1 Protokola br. 1 (vidjeti Chakalova-Ilieva protiv Bugarske, br. 53071/08, stav 47, 6. oktobar 2016. godine, i ostali izvori koji su citirani, kao i Vujović i Lipa D.O.O., gore citiran, stav 48).

IV. DRUGE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

115. Sud primjećuje da, nakon što je predmet komuniciran tuženoj Vladi, podnosioci predstavke su ponovo podnijeli žalbu koja je inicijalno podnesena, naime, nije bila dozvoljena žalba protiv zaključaka Privrednog suda od 5. i 27. decembra 2013. godine.

116. Sud ponavlja da su 13. decembra 2018. godine neke od žalbi podnosilaca predstavki komunicirane Vladi, dok je ostatak predstavke, uključujući žalbu koja je gore navedena, proglašen neprihvatljivim (vidjeti stav 4 gore). Na taj način, Sud više nema nadležnost da je ispita (vidjeti KIPS DOO i Drekalović, gore citiran, stav 139).

117. U svojim izjašnjenjima podnosioci predstavke su se žalili po prvi put da: (a) Apelacioni sud nije uzeo u obzir njihova dodatne navode u žalbi (vidjeti stav 35 gore); (b) im nikada nisu dostavljene odluke o prigovorima koje su podnijeli (vidjeti stav 36 gore); i (c) postoji nejednakost oružja i nedostatak prava da se podnese dokaz u gore pomenutim izvršnim postupcima.

118. Sud primjećuje da ove žalbe nisu obuhvaćene prvobitnim predstavkama, već je njima pokrenuto pitanje u vezi izjašnjenja podnosilaca predstavke od jula 2019. godine. Dakle, Sud smatra da, nije prikladno da se ova pitanja ispituju u kontekstu sadašnjih predstavki (vidjeti Stanka Mirković i drugi protiv Crne Gore, br. 33781/15 i 3 druge, stav 66, 7. mart 2017. godine; Mugoša protiv Crne Gore, br. 76522/12, stav 71, 21. jun 2016. godine; Melnik protiv Ukrajine, br. 72286/01, stavovi 61-63, 28. mart 2006. godine; i Nuray Şen protiv Turske (br. 2), br. 25354/94, stav 200, 30. mart 2004. godine).

V. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

119. Član 41 Konvencije propisuje:

“Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj strani.”

A. Šteta

120. Podnosioci predstavke su tražili 11.860.140 eura na ime materijalne štete, zajedno sa kamatom od 9. januara 2014. godine do dana isplate. Oni su takođe tražili 60,000 eura na ime nematerijalne štete.

121. Vlada je osporila zahtjev podnosilaca predstavke. Konkretno, navodna materijalna šteta je nastala kao rezultat postupka u kojem su podnosioci predstavke morali da snose isključivu odgovornost.

122. Sud ne nalazi uzročnu vezu između utvrđene povrede prava i navodne materijalne štete; stoga, odbacuje ovaj zahtjev. Sa druge strane, Sud dosuđuje podnosiocima predstavke zajedno 3,600 eura na ime nematerijalne štete.

B. Troškovi i izdaci

123. Podnosioci predstavke su takođe tražili 70,000 eura za troškove i izdatke. Oni nisu dostavili specifikaciju niti bilo kakve fakture u tom pogledu.

124. Vlada je osporila ovaj zahtjev kao previsok i, u svakom slučaju kao neosnovan, s obzirom na to da podnosioci predstavke nisu uspjeli da obezbijede bilo kakav dokaz u tom pogledu.

125. Prema sudskoj praksi Suda, podnosilac predstavke ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno i nužno nastali i da su razumni po pitanju iznosa. U ovom predmetu, nakon što je razmotrio dokumentaciju koja mu je bila dostupna i gore navedene kriterijume, Sud odbacuje zahtjev podnosilaca predstavke kao neosnovan.

C. Zatezna kamata

126. Sud smatra da je prikladno da se zatezna kamata zasniva na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke, uz dodatak od tri procentna poena.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO,

1. Odlučuje da spoji predstavke;
2. Proglašava predstavku br. 54839/17 neprihvatljivom;
3. Proglašava predstavku br. 71093/17 prihvatljivom;
4. Utvrđuje da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije;
5. Utvrđuje da nema potrebe da se ispituje žalba na osnovu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju;
6. Utvrđuje
 - (a) da tužena država treba da isplati podnosiocima predstavke zajedno, u roku od tri mjeseca od dana pravosnažnosti presude u skladu sa članom 44 stav 2 Konvencije, 3,600 eura (tri hiljade i šest stotina eura), uvećano za bilo koje poreze koji se mogu naplatiti na ime nematerijalne štete;

(b) da za period od isteka gore navedena tri mjeseca do izmirenja treba isplatiti običnu kamatu na gore navedene iznose po stopi koja je jednaka marginalnoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke tokom perioda docnje uz dodatak od tri procentna poena;

7. Odbija ostatak zahtjeva podnosioca predstavke za pravičnim zadovoljenjem.

Sastavljeno na engleskom jeziku, i dostavljeno u pisanoj formi, 5. maja 2020. godine u skladu sa Pravilom 77 stavovi 2 i 3 Poslovnika Suda.

Stanley Naismith
registrar

Robert Spano
predsjednik

1347.

Na osnovu člana 11 stav 1 tačke 1 i 16, člana 14 stav 1 tačka 6 i člana 92 a u vezi sa članom 95 Zakona o elektronskim komunikacijama („Sl. list CG“, br. 40/13, 56/13, 2/17 i 49/19), Savjet Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, na sjednici održanoj 08.10.2020. godine, donio je

**PRAVILNIK
O IZMJENI PRAVILNIKA O METODOLOGIJI OBRAČUNA NETO TROŠKA
PRUŽANJA USLUGA UNIVERZALNOG SERVISIA**

Član 1

U Pravilniku o metodologiji obračuna neto troška pružanja usluga Univerzalnog servisa („Sl. list CG“, broj 12/14), član 2 stav 1 tačka 2 mijenja se i glasi:

„Materijalne koristi pružanja Univerzalnog servisa su mjerljive koristi koje operator Univerzalnog servisa dobija pružanjem tih usluga kroz direktne i indirektne prihode. Direktni prihodi su prihodi koje operator Univerzalnog servisa direktno fakturiše korisniku Univerzalnog servisa za usluge koje mu pruža. Indirektni prihodi su prihodi ostvareni kroz pozive profitabilnih korisnika ka neprofitabilnim korisnicima Univerzalnog servisa i svi prihodi od korisnika koji nijesu korisnici Univerzalnog servisa a koji su ostvarili saobraćaj koristeći infrastrukturu izgrađenu za potrebe Univerzalnog servisa.“

Član 2

U članu 3 stav 3 riječi „stečenih od pružanja usluge Univerzalnog servisa“ brišu se.

Član 3

U članu 3 stav 6 alineja 4 riječi „lica smanjene pokretljivosti i“ brišu se.

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“ a primjenjivat će se od 25.01.2021. godine.

Broj: 0405-3850/5

Podgorica, 08.10.2020. godine

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost
Predsjednik Savjeta,
Branko Kovijanić, s.r.